Léon Boëllmann

Heures Mystiques

Opus 29

15 udvalgte satser
i notation for
orgel med
pedal

Revideret og udgivet af
Jørgen P. Erichsen

musikforlaget
JOSEBAMUS

Léon Boëllmann: Heures Mystiques, opus 29
15 udvalgte satser i notation for orgel med pedal
ved Jørgen P. Erichsen

© 1996 by Jørgen P. Erichsen

Nodesats: Cubase Score 3.0

Tryk: Musikforlaget JOSEBAMUS
Kildevangen 12, 8382 Hinnerup
Tlf. 86.98.54.49

INDHOLD

Nr. 1	Offertoire no. 3 - *Moderato*	side 4
Nr. 2	Communion no. 5 - *Andantino*	- 8
Nr. 3	Offertoire no. 1 - *Andantino* (event. trio)	- 9
Nr. 4	Èlévation no. 1 - *Lento*	- 12
Nr. 5	Élévation no. 5 - *Adagio*	- 14
Nr. 6	Communion no. 3 - *Andante molto* (event. trio)	- 16
Nr. 7	Communion no. 4 - *Adagietto* (event. trio) . . .	- 18
Nr. 8	Sortie no. 1 - *Tempo di marcia*	- 20
Nr. 9	Sortie no. 3 - *Allegro moderato* (manualiter) . .	- 22
Nr. 10	Verset no. 13 - *Allegro un poco moderato*	- 24
Nr. 11	Sortie no. 5 - *Allegro deciso* (manualiter)	- 25
Nr. 12	Verset no. 1 - *Largo*	- 28
Nr. 13	Verset no. 9 - *Andante* (event. trio)	- 29
Nr. 14	Verset no. 16 - *Allegro moderato*	- 30
Nr. 15	Verset no. 5 - *Lento*	- 32

Boëllmann og "Heures Mystiques"

Léon Boëllmann blev født i Alsace i 1862. Da Frankrig i 1871 måtte afstå Alsace til Preussen, flyttede han med sine forældre og sine tretten søskende til Paris; her blev han i en alder af kun ni år optaget på *Ecole de Musique Classique et Religieuse* (Ecole Niedermeyer). Han blev snart sine læreres yndlingselev, vandt den ene præmie efter den anden og vandt også i 1885 rektorens, Gustave Lefévres, ældste datter Louise. Samme år blev han organist ved St.Vincent-de-Paul i Paris. I sit korte liv som kirkemusiker blev Boëllmann kendt som en agtet og afholdt lærer, en skarp kritiker, en gudbenådet komponist og improvisator og en succesrig koncertgiver. En strålende karriere blev brat afbrudt, da døden rev både ham selv hans unge kone bort i 1897.

Boëllmanns musikalske arv er kvantitativ ikke stor, men den omfatter dog både korværker, sange, orkesterværker, kammermusik, klavermusik og orgelmusik. Hvad den savner i kvantitet opvejes til gengæld af et yderst originalt indhold. Foreløbig er det Boëllmanns orgelmusik der har opnået noget af en renæssance; *Suite Gothique*, op.25, tør vist regnes som et standardværk på kirkekoncertrepertoiret.

Boëllmanns mest omfattende udgivelse for orgel er imidlertid de to samlinger med den fælles titel *Heures Mystiques*, der udkom som op. 29 og 30 i 1896. Samlingerne er meget benyttet i Frankrig og vel i det hele taget i katolske lande, for indholdet tager nemlig - med titler som *Offertoire, Èlévation, Communion* m.fl. - decideret sigte på den katolske liturgi. Det kan være en af forklaringerne på, at stykkerne sjældnere høres herhjemme. En anden årsag kan være undertitlen: *Recueil de Pièces pour Orgue ou Harmonium*; tilføjelsen 'harmonium' giver anledning til at tro, at det ikke er 'rigtig' orgelmusik. Intet kan være mere forkert!

Der er al mulig grund til at tro, at det er forlæggeren, Enoch & Cie, Paris, der har ønsket, at ordet 'harmonium' skulle med på titelbladet. Det ville nemlig mangedoble salget! I slutningen af 1800-tallet var harmoniet ikke mindst i Frankrig et overmåde populært instrument. Det skal i sandhedens interesse sige, at der også blev bygget harmonier, der kunne gøre krav på større respekt end de instrumenter, vi endnu i dag kan finde på plejehjem og i forsamlingshuse; det skal også tilføjes, at komponister som César Franck og Alexandre Guilmant har komponeret original musik for harmonium. Det var netop Enoch, der havde opfordret César Franck til at komponere de små stykker til *L'Organiste*, og det blev en salgssucces - som altså nu måtte gentages med Boëllmann. Når man nærmere studerer de ialt 100 stykker i *Heures Mystiques* (fordelt på 52 stk. i op.29 og 48 stk. i op.30), bliver det dog snart klart, at Boëllmann ind imellem har kæmpet en brav kamp for at tilpasse stykkerne til forlæggerens ønske: at de skulle kunne spilles på manual alene. Adskillige steder har Boëllmann da også selv indføjet bemærkninger som: "såfremt man spiller på et orgel, bør dette udføres med pedal". I virkeligheden er der kun få af stykkerne, hvor man ikke vil finde det helt naturligt at spille understemmen på pedal, og med den rette registrering vil de så afgjort vinde derved. Hermed være ikke sagt, at forlæggeren ikke fik sit ønske opfyldt, og at stykkerne i *Heures Mystiques* ikke har glædet og henrykket tusinder af harmoniumspillere i årenes løb. Men at udelukke Boëllmans værk fra orgelrepertoiret af ovennævnte grunde, det ville være at sætte et af komponistens mest strålende lys under en skæppe!

For det første rummer *Heures Mystiques* nogle af Boëllmanns mest originale frembringelser - og man må endelig ikke tro, at det drejer sig om småstykker, al den stund adskillige af dem strækker sig over 70-80 takter (at de trods alt er af lav eller moderat sværhedsgrad vil mange organister vel kun opfatte som et ekstra plus). For det andet rummer værket ikke blot de mest forskelligartede emner til et koncertprogram, men det er vanskeligt for en nutidig betragter at forstå, hvad der skulle være til hinder for, at en offertorium- eller en communio-sats kan finde anvendelse også i en protestantisk gudstjeneste - det være sig som præ- eller postludium eller som musik under altergangen. Når alt kommer til alt, så ville næppe nogen, der ikke forinden er blevet oplyst om titlen, finde på at associere disse stykker til bestemte led i den katolske kirkes liturgi.

De foreliggende 15 satser, der alle stammer fra *Heures Mystiques'* 1. bind, giver et bredt indtryk af Boëllmann som orgelkomponist, samtidig med at der er taget hensyn til stykkernes anvendelsesmuligheder i en dansk kirke. Selv om den overordnede idé har været, at stykkerne skulle udgives som pedal-satser, så er to af dem (udvalgets nr. 9 og 11) dog noteret for manual alene - de *er* nemlig deciderede manualsatser, men af så gedigent musikalsk indhold, at det ville synd og skam at udelukke dem. Fire af stykkerne (udvalgets nr. 3, 6, 7 og 13 - bemærk sidstnævntes lighed med Bachs *Air*!) vil - som et forslag - kunne udføres som triospil.

Når der spilles med pedal, har udgiveren følt det naturligt nogle steder at flytte understemmen en oktav ned; dermed undgås den undertiden noget "klemte" klang, der i originalen tydeligvis har sin begrundelse i kravet om, at stykkerne skulle kunne spilles på harmonium. Et enkelt sted (nr. 8 takt 41 ff) er *alle* stemmer lagt en oktav ned, da den tilstræbte effekt, på et orgel mere naturligt kan opnås med en passende registrering. Et par oplagte fejl i Enoch's udgave er rettet; et par mulige fejl er noteret efterfulgt af et spørgsmålstegn.

Hvad angår det dynamiske foredrag, må man nok gå på kompromis; det er de færreste danske orgler, der vil kunne tilgodese alle de crescendi og diminuendi, som Boëllmann foreskriver. I den foreliggende udgave er der derfor kun gjort moderat brug af dynamiske tegn.

Stykkernes rækkefølge er først og fremmest bestemt af hensynet til bladvending.

Jørgen P. Erichsen

Moderato *(Offertoire no.3)*

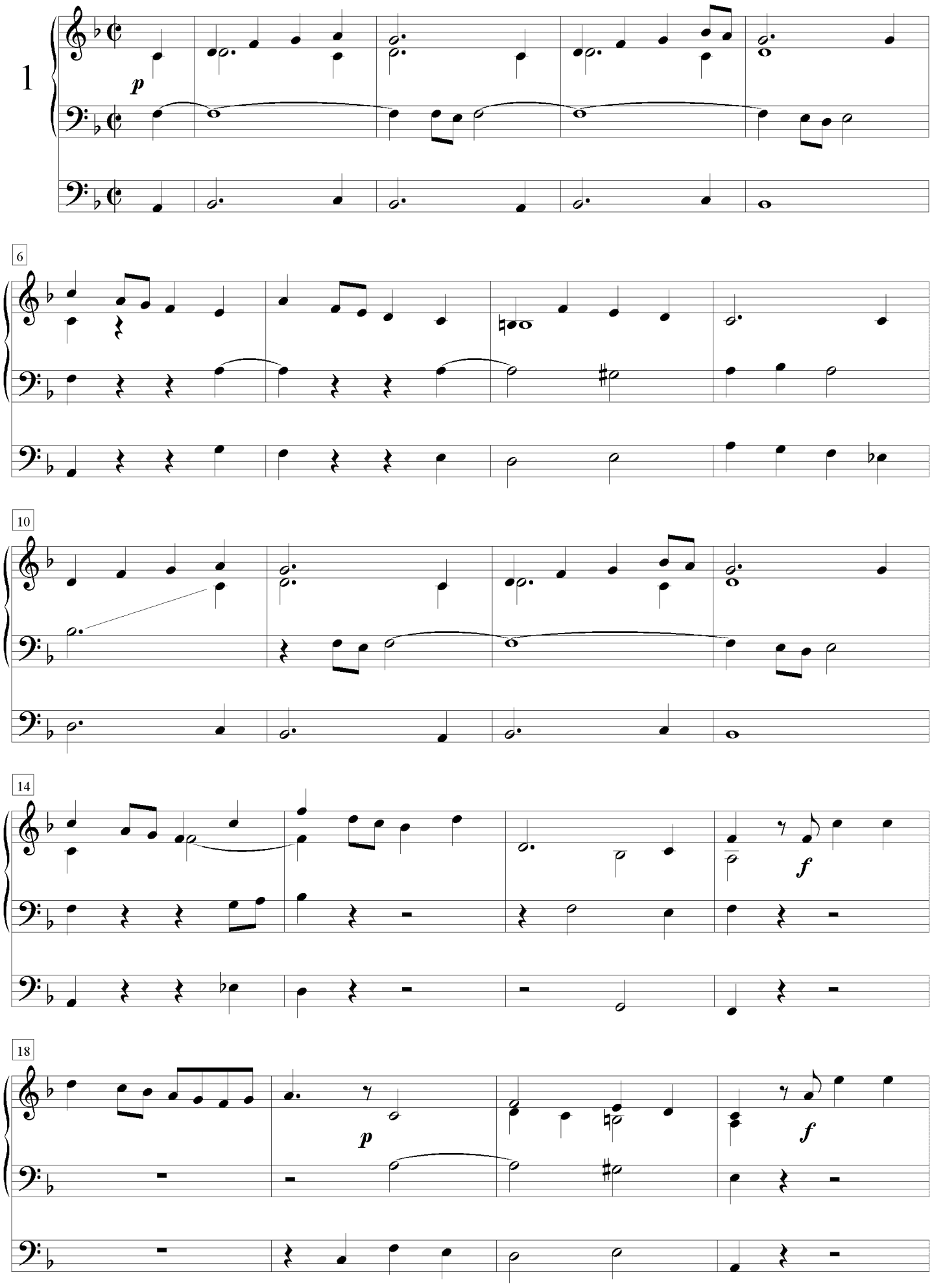

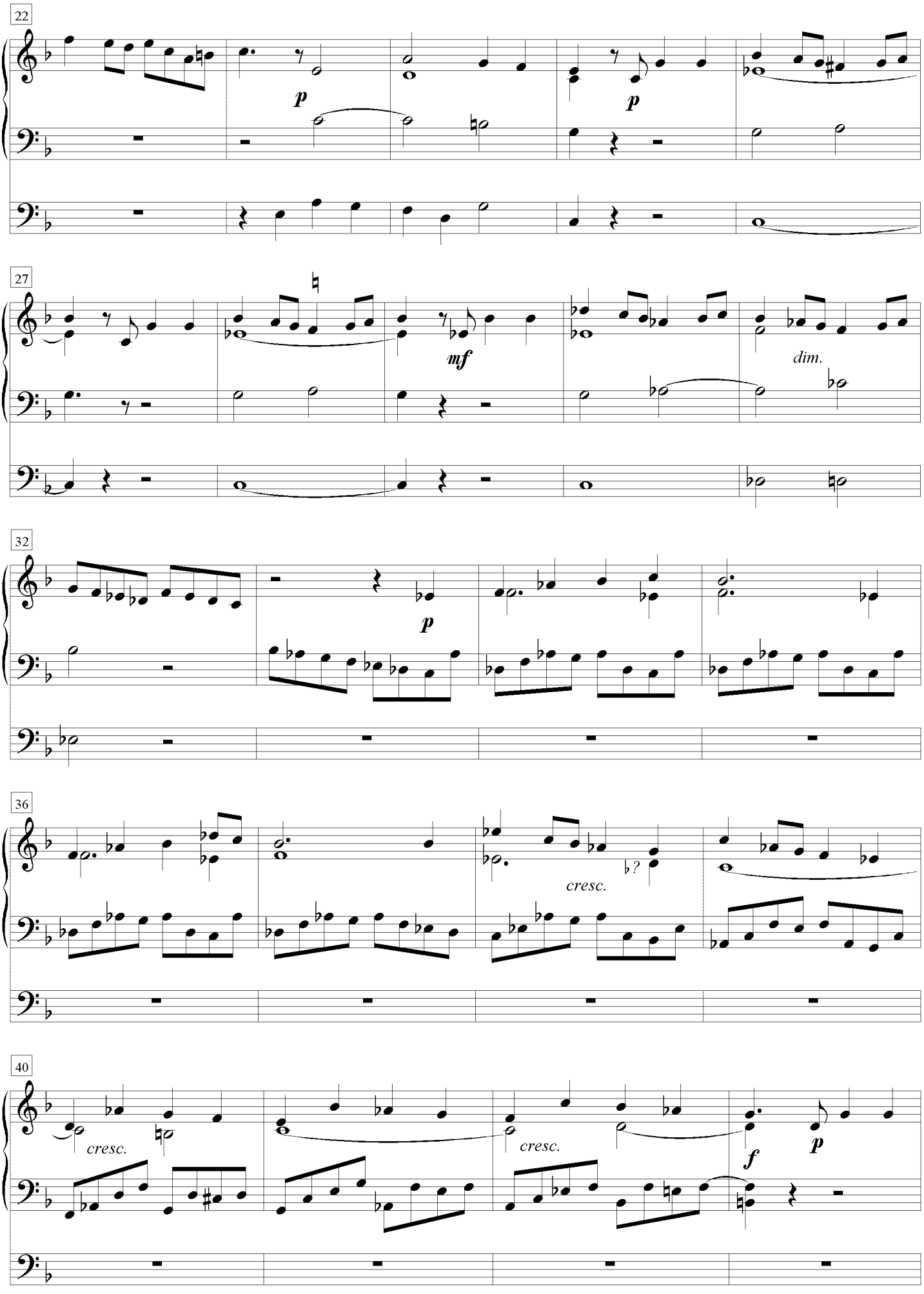
22
p
p
27
mf
dim.
32
p
36
cresc.
40
cresc.
cresc.
f
p

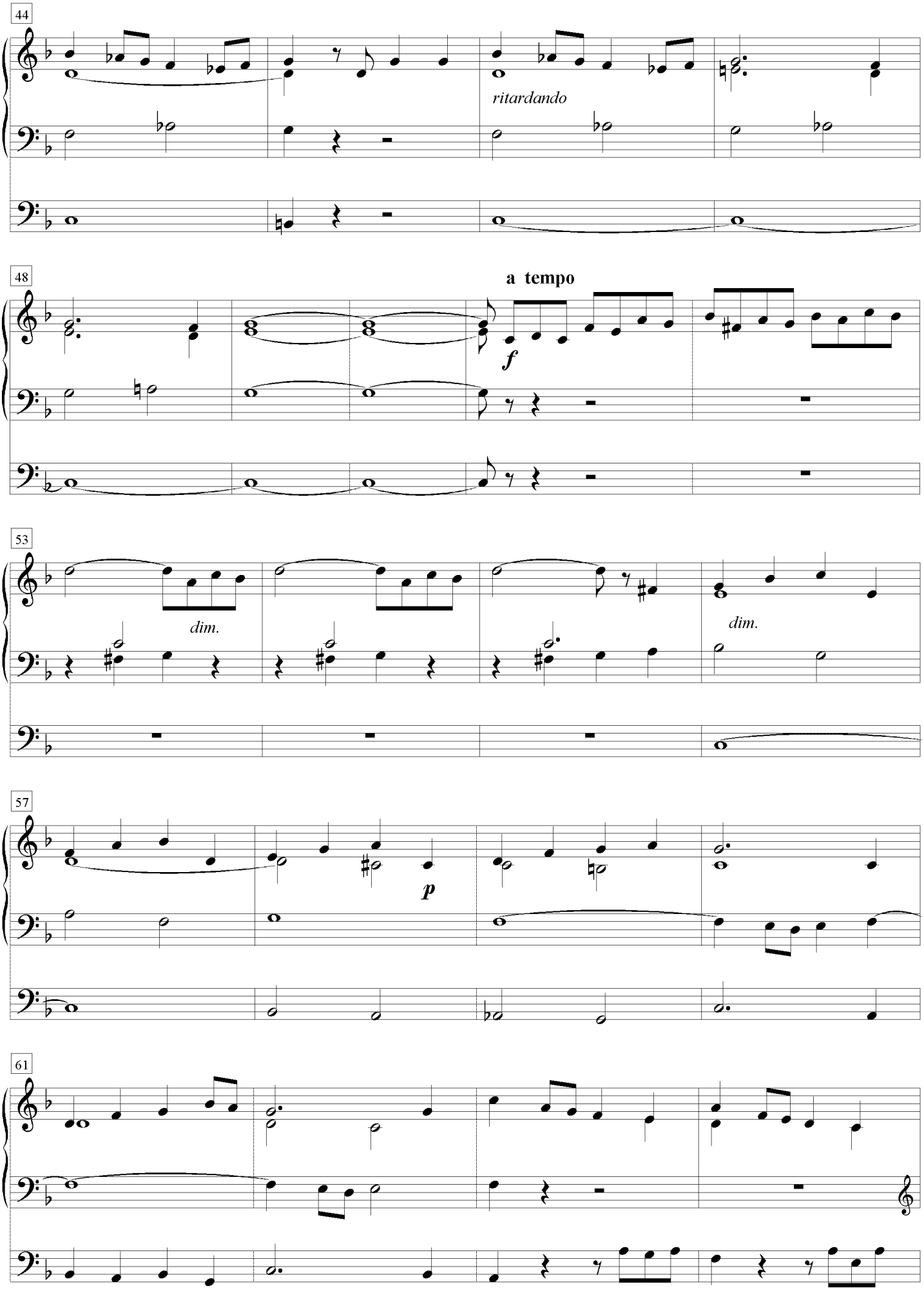
44
ritardando
48
a tempo
f
53
dim.
dim.
57
p
61

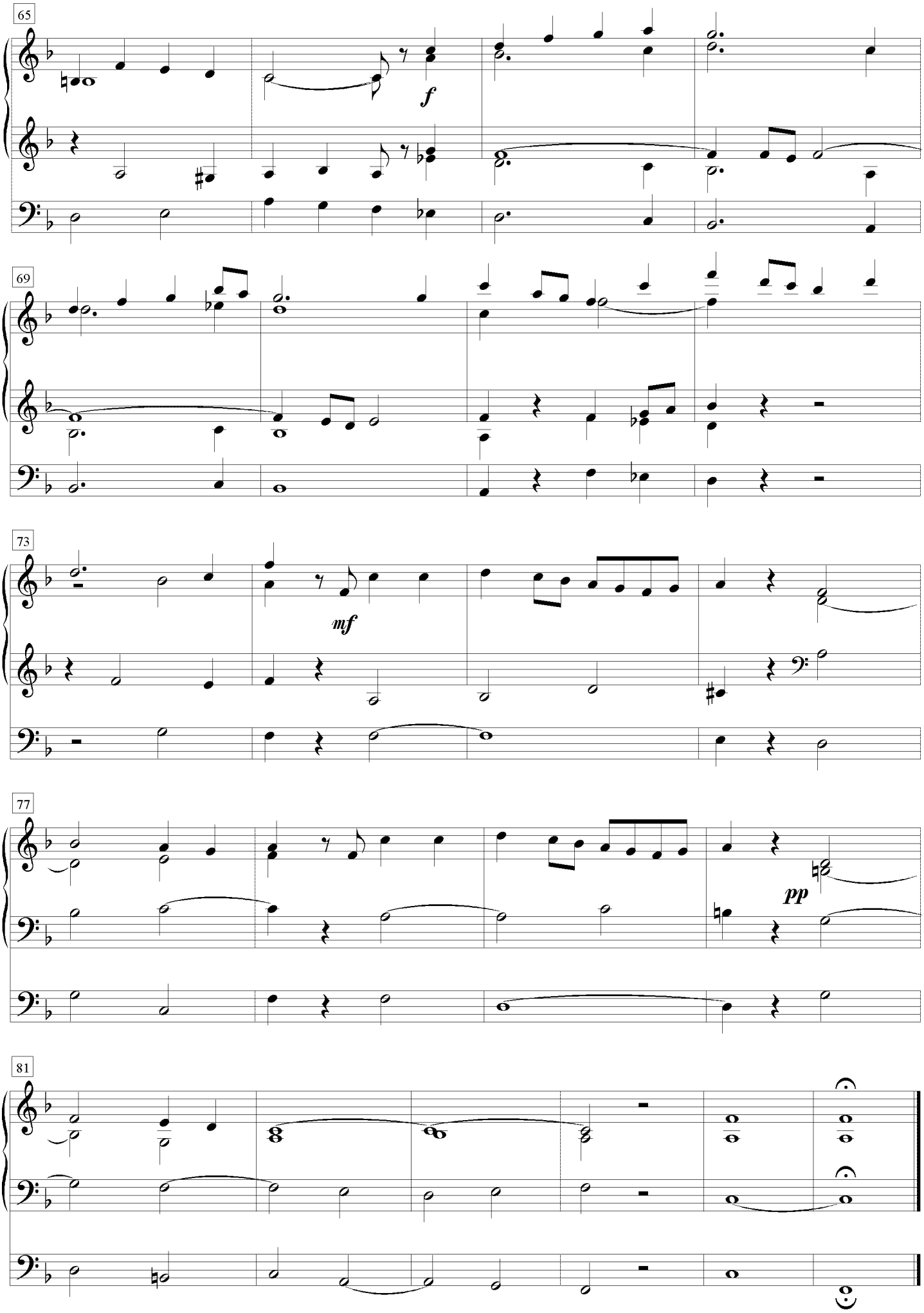
65
f
69
73
mf
77
pp
81

Andantino *(Communion no.5)*

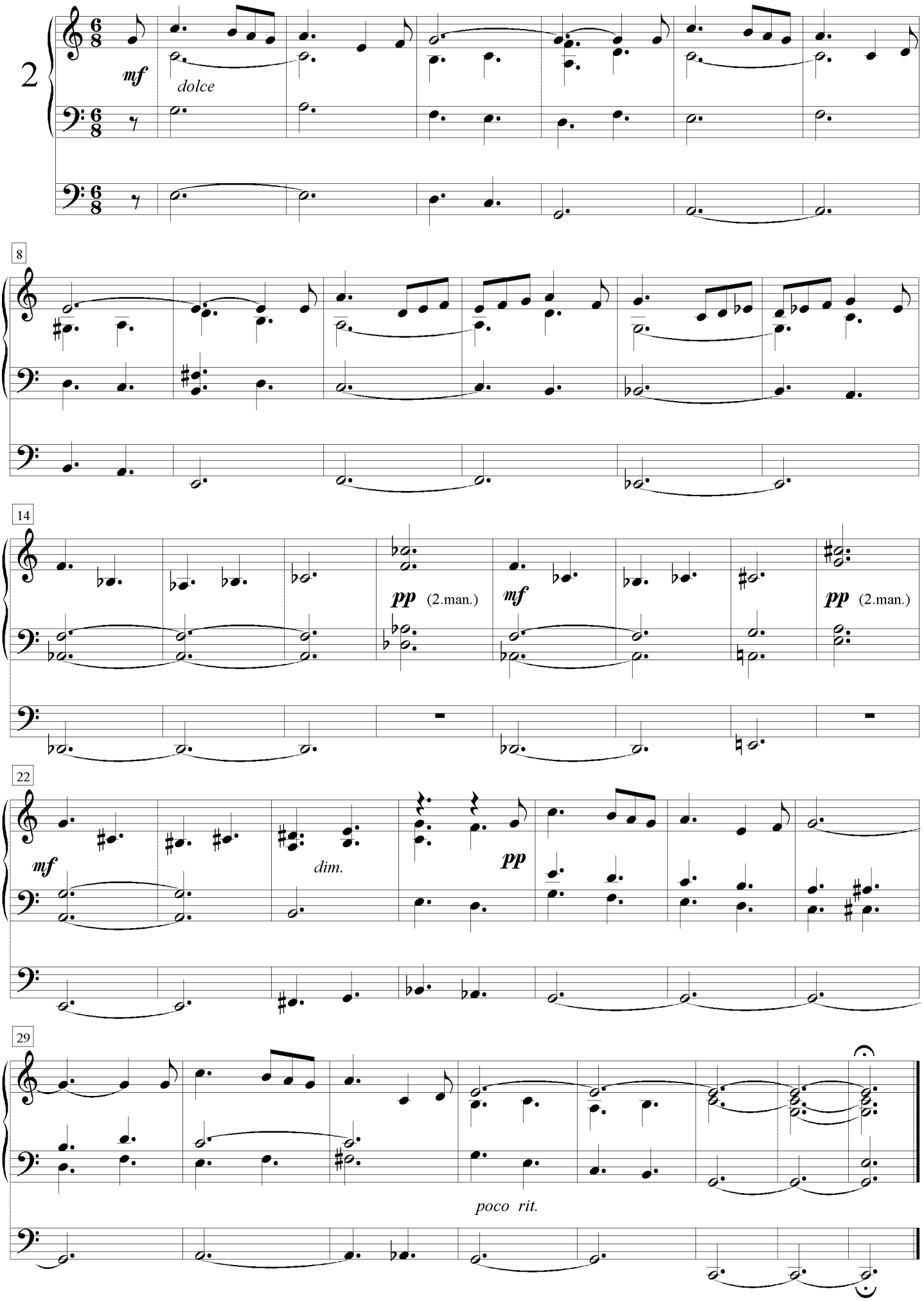

Andantino *(Offertoire no.1)*

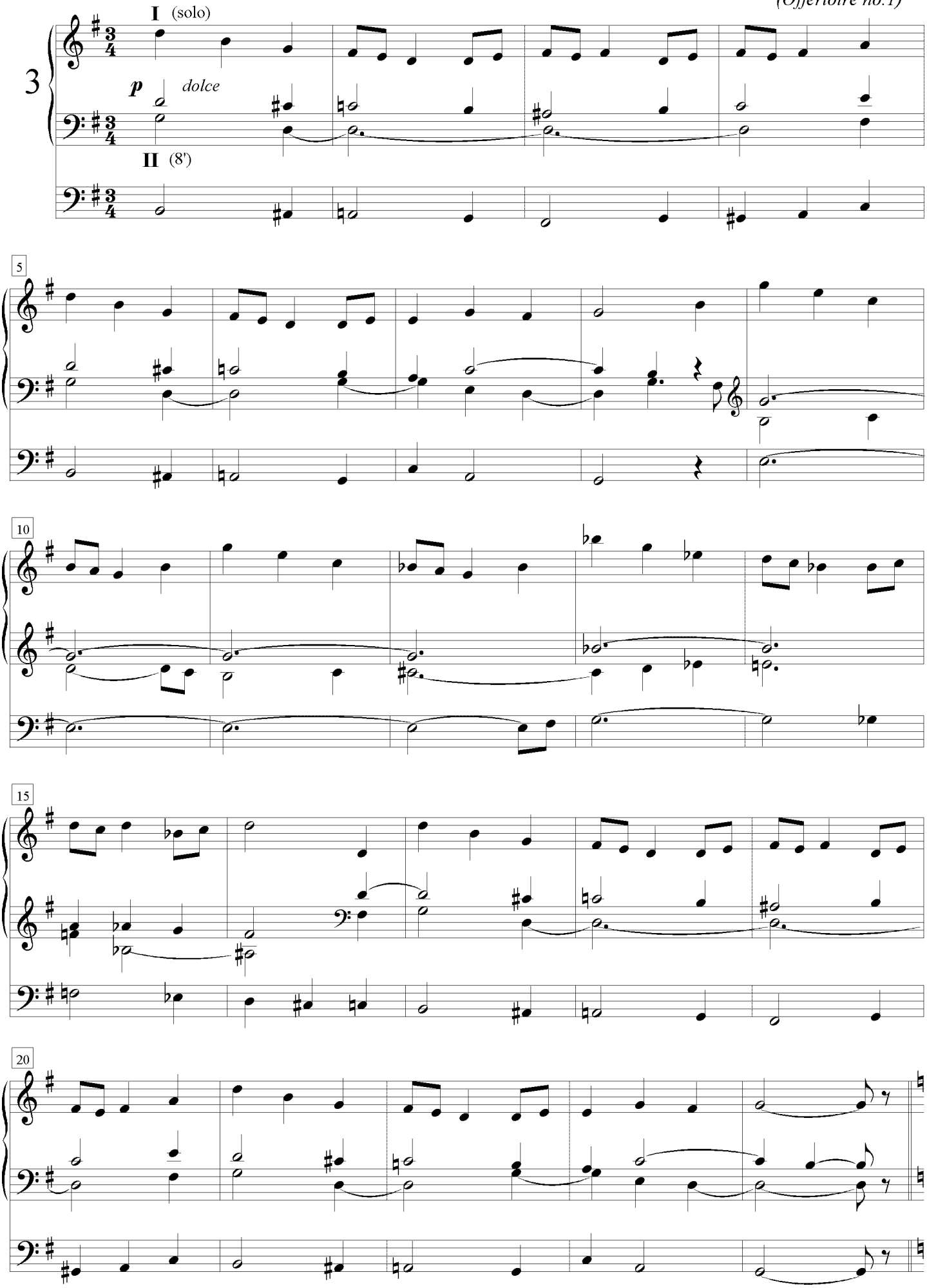

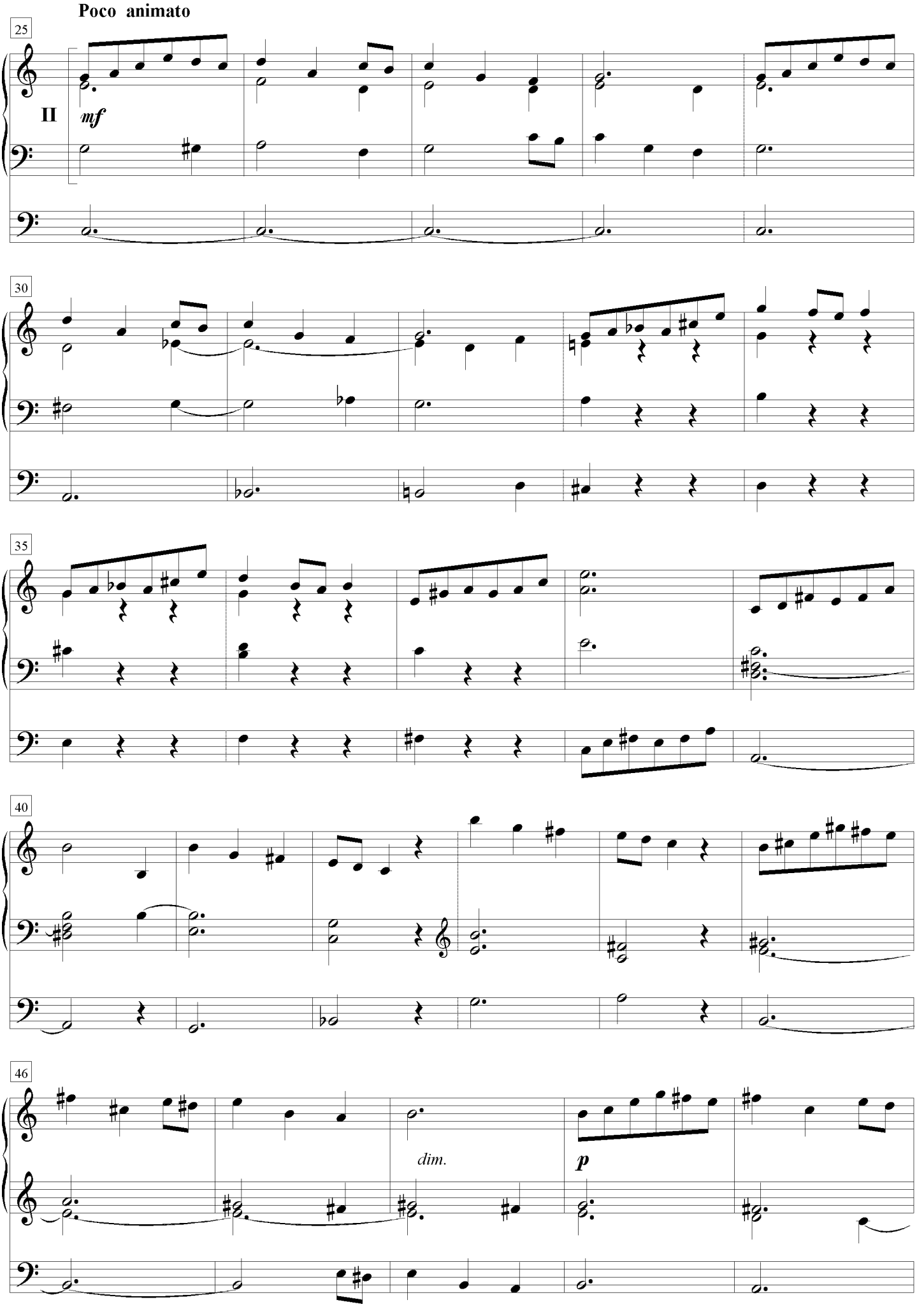
Poco animato
25
II
mf
30
35
40
46
dim.
p

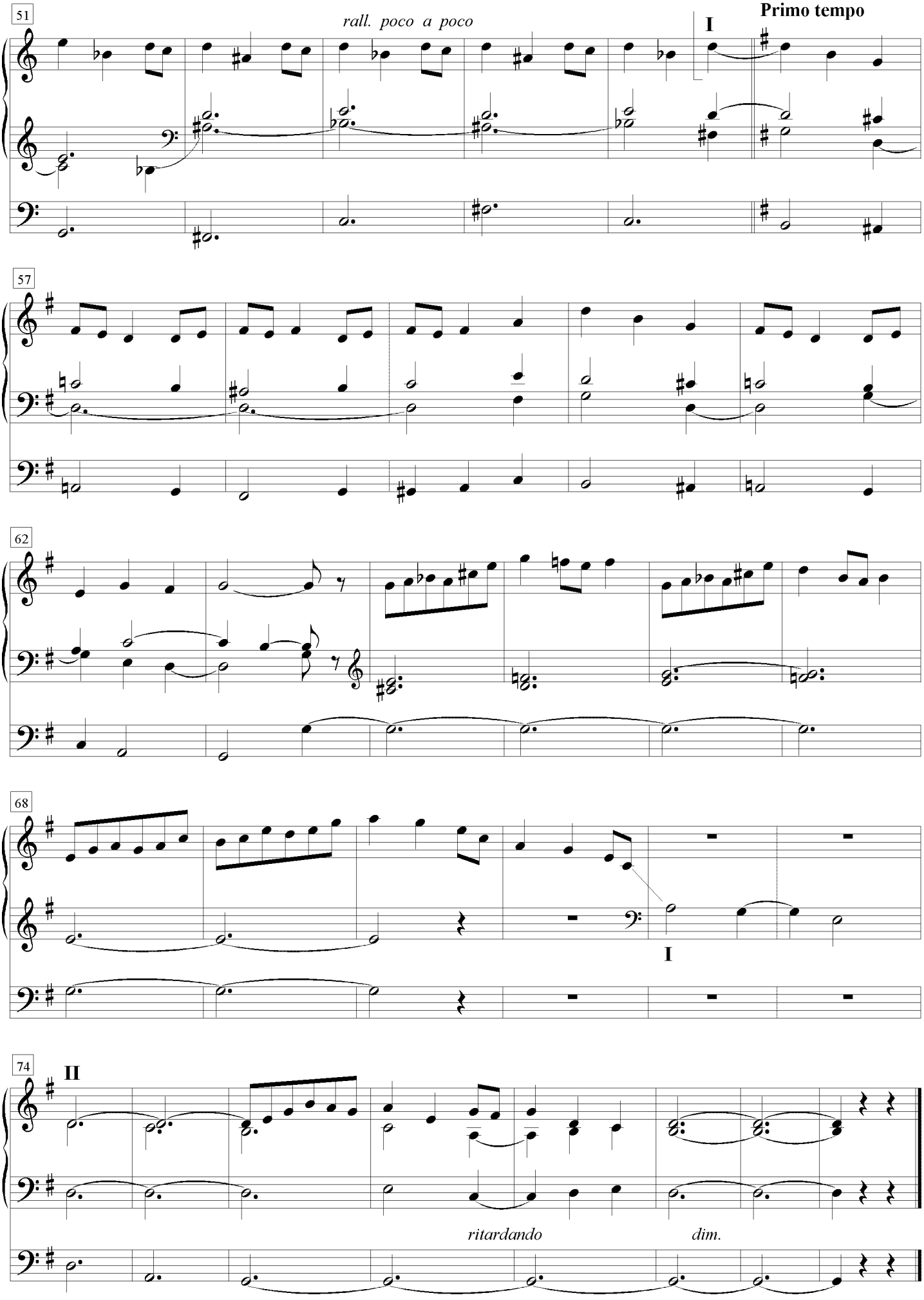
51
rall. poco a poco
I
Primo tempo
57
62
68
I
74
II
ritardando
dim.

(Élévation no.1)

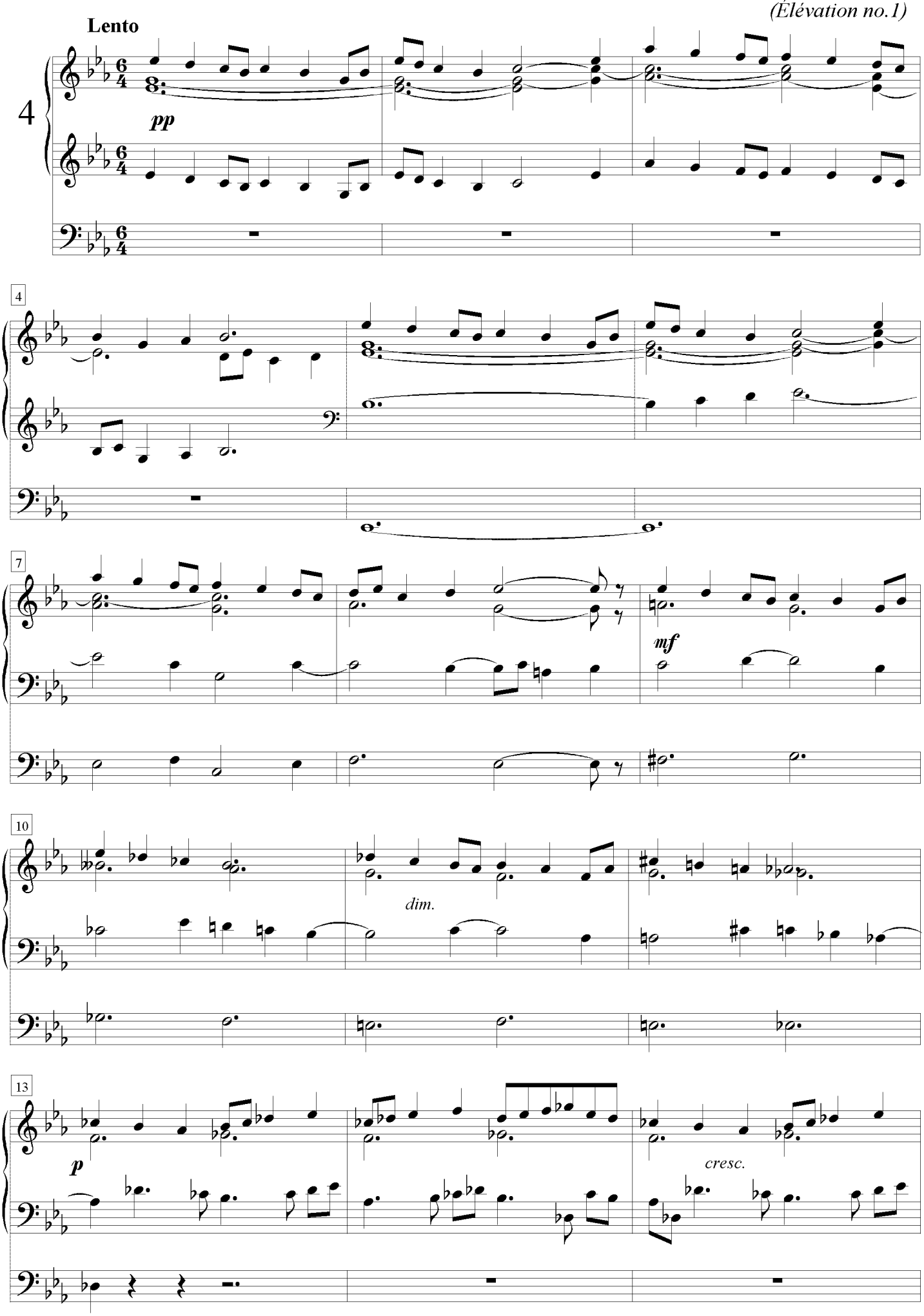

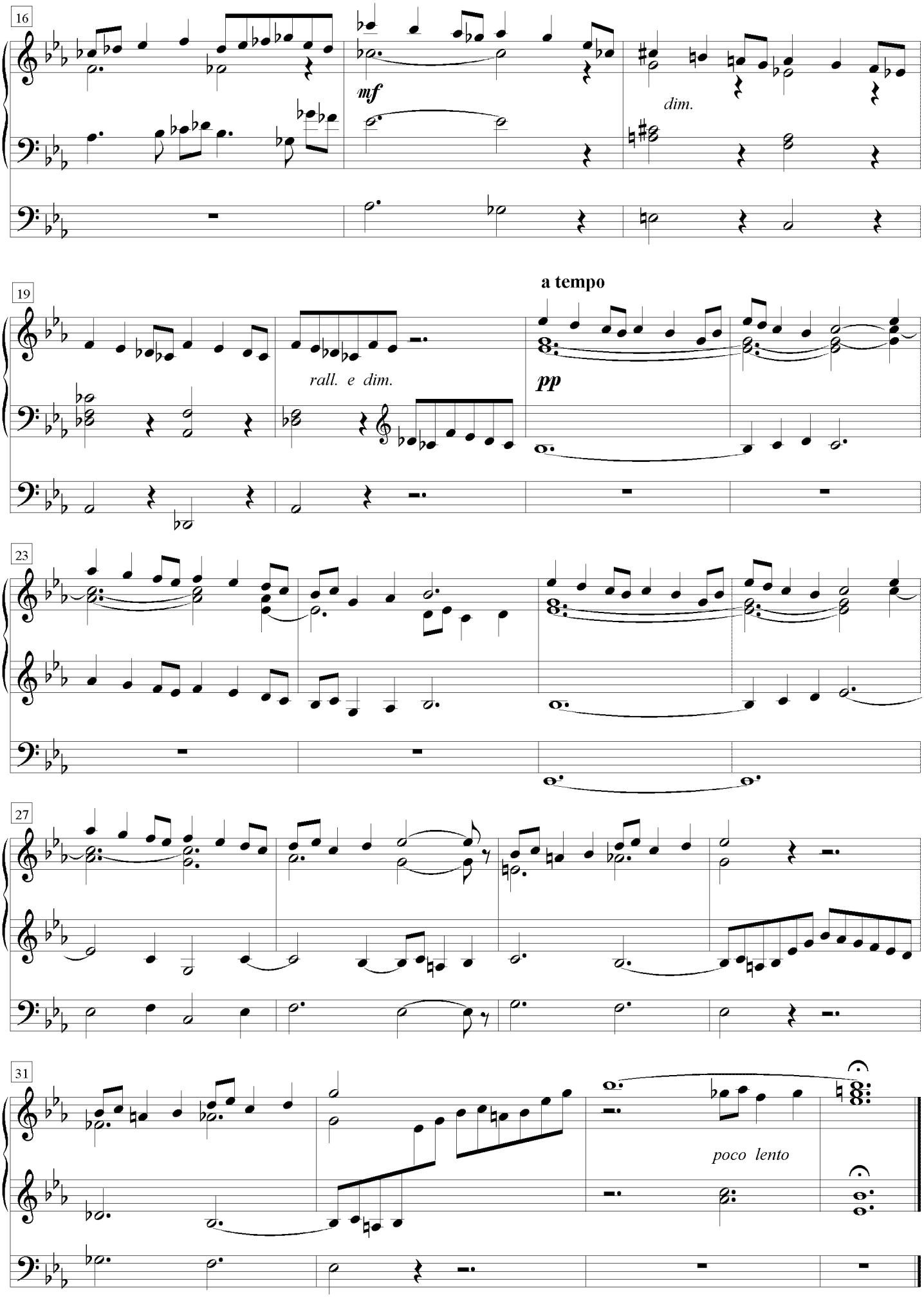
16
mf
dim.
19
rall. e dim.
a tempo
pp
23
27
31
poco lento

(Élévation no.5)

Adagio

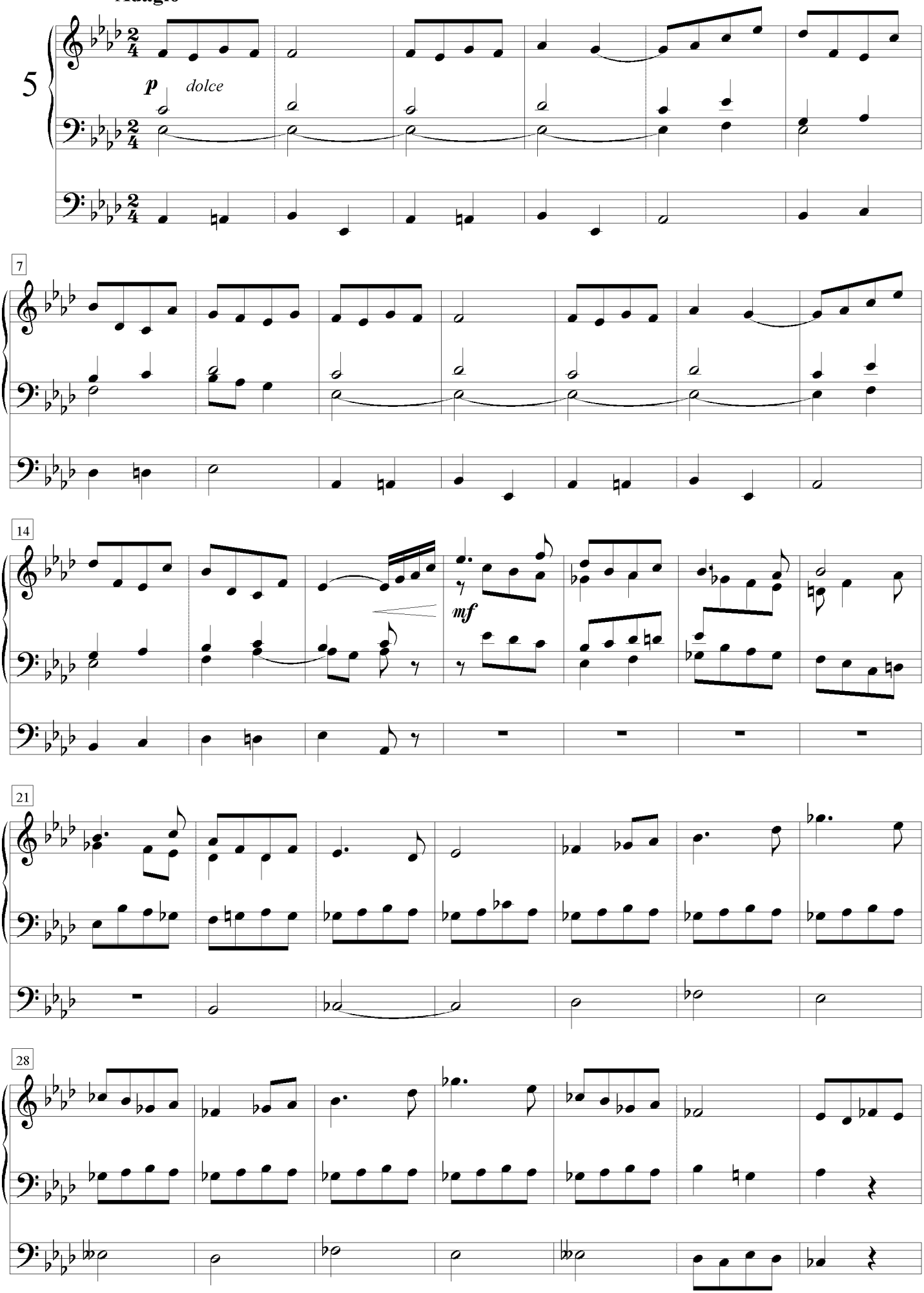

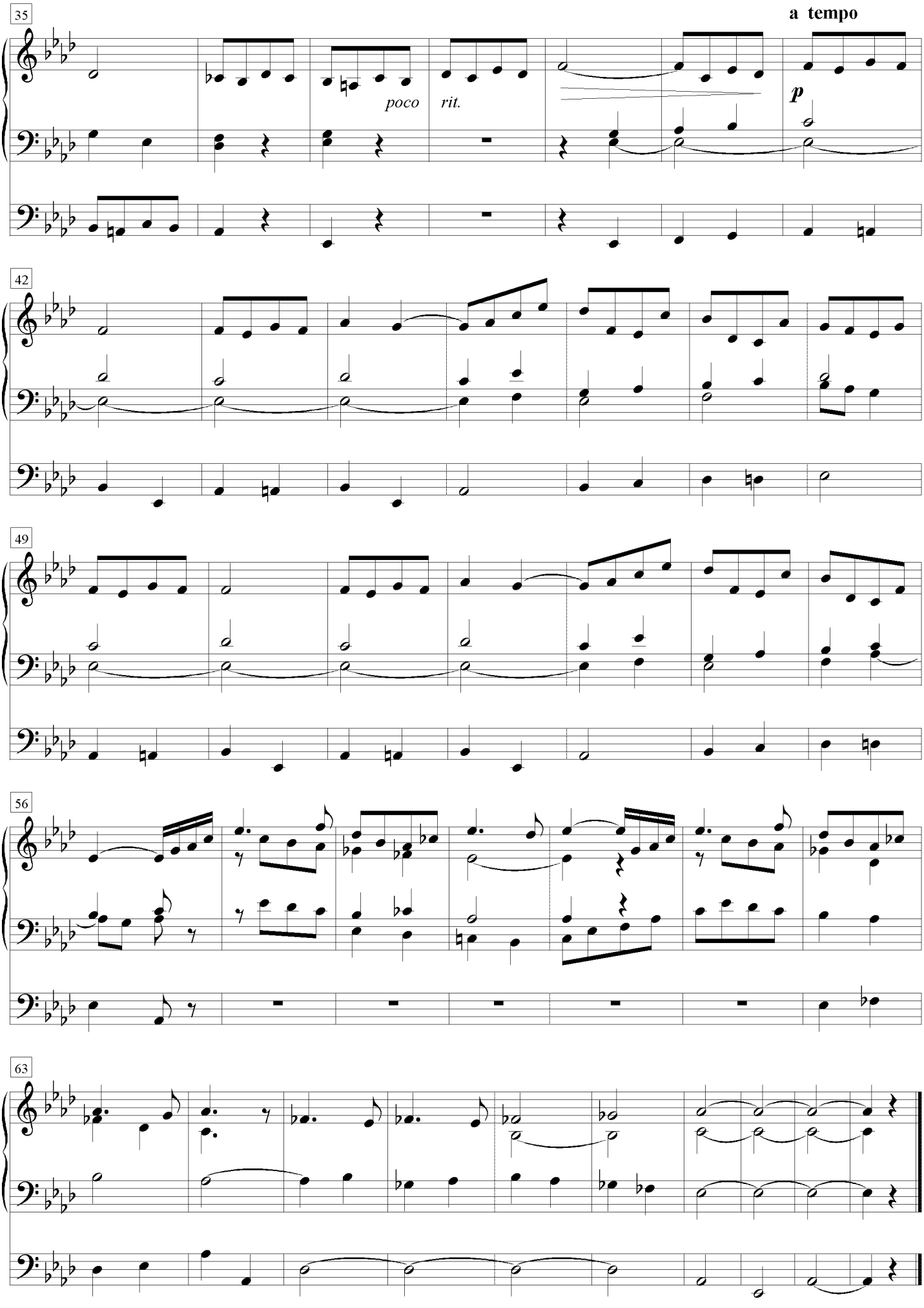
35
a tempo
poco
rit.
p
42
49
56
63

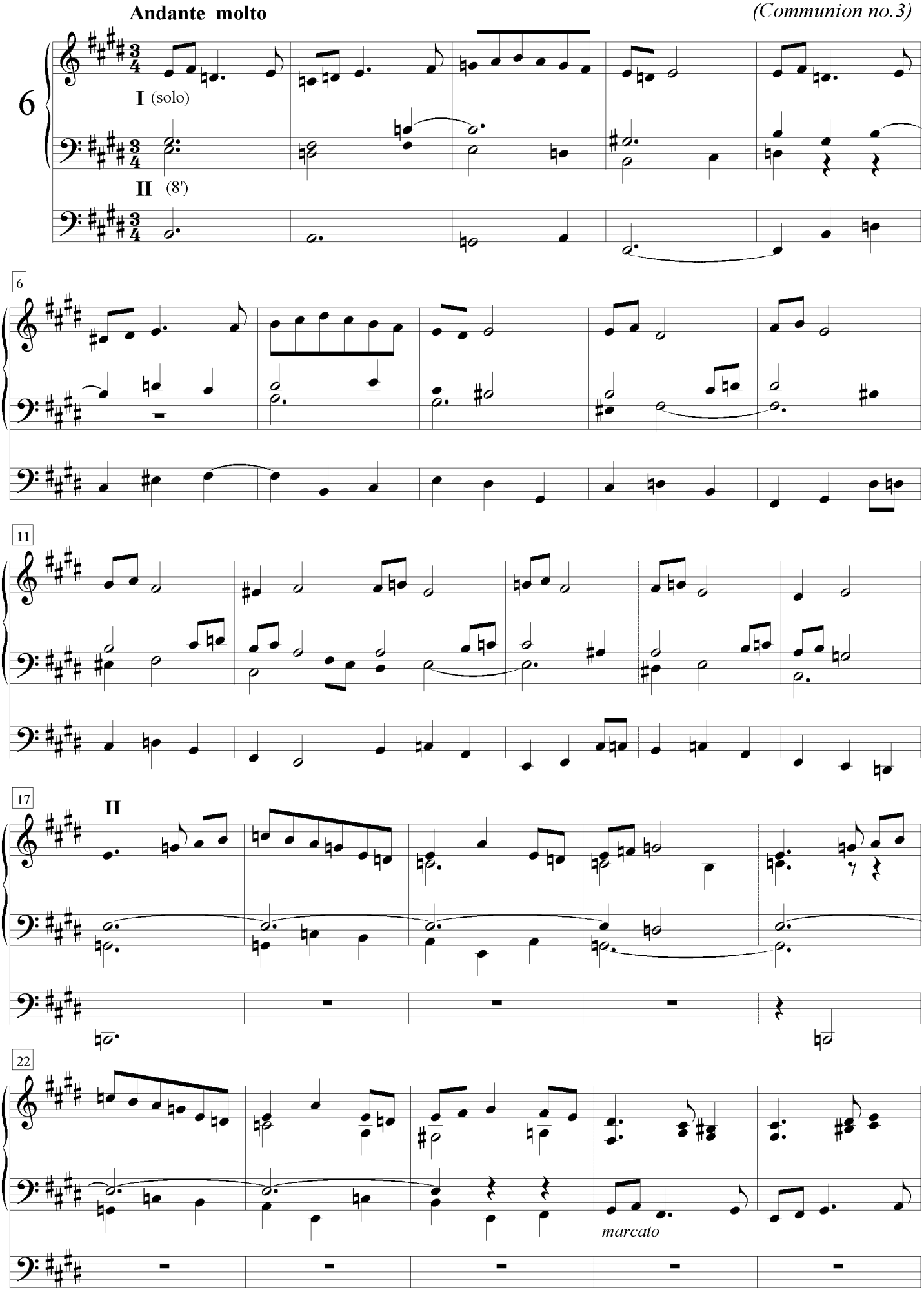
Andante molto
(Communion no.3)
6
I (solo)
II (8')
6
11
17
II
22
marcato

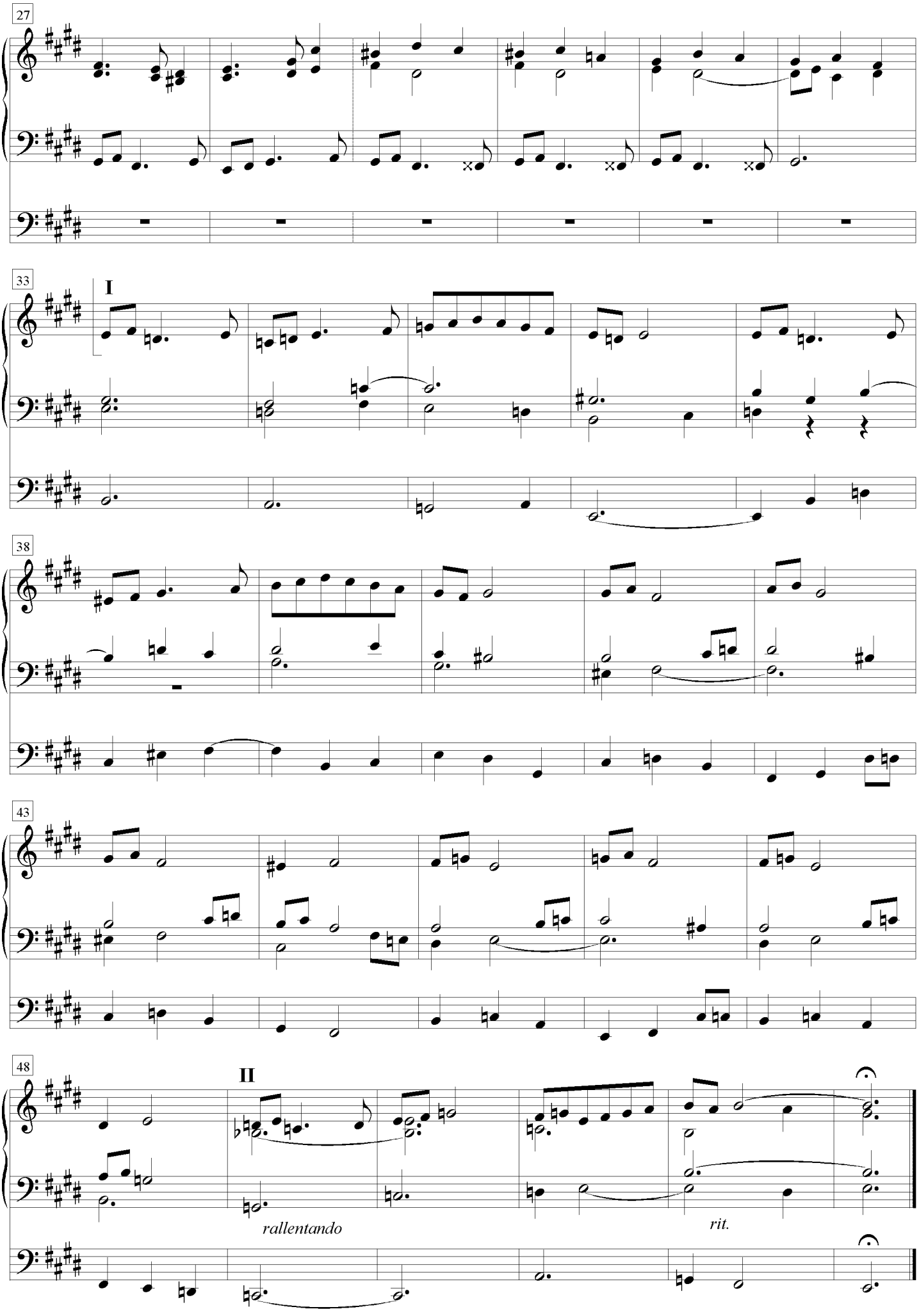
27
33
I
38
43
48
II
rallentando
rit.

(Communion no.4)

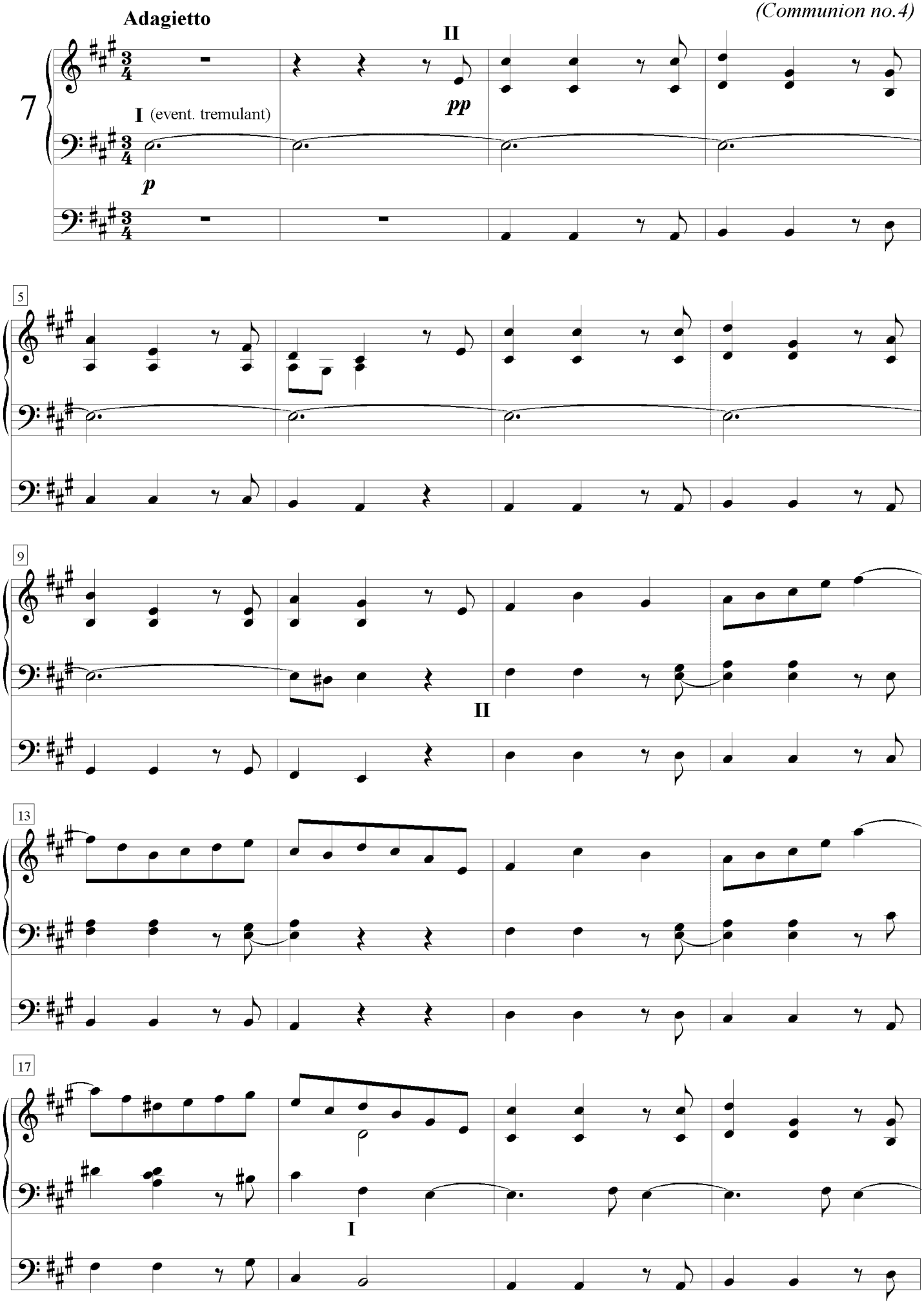

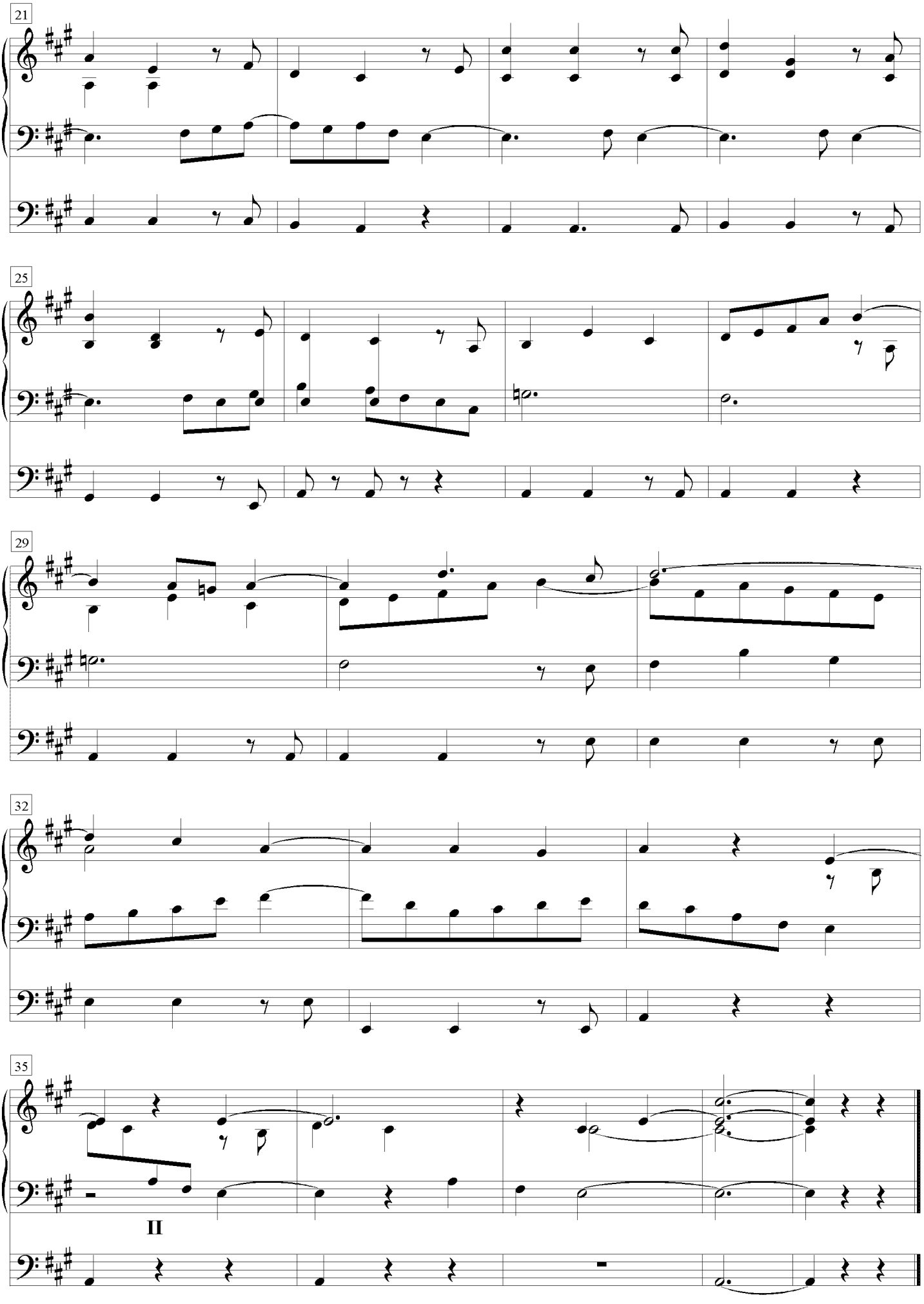
21
25
29
32
35
II

(Sortie no.1)

Tempo di marcia

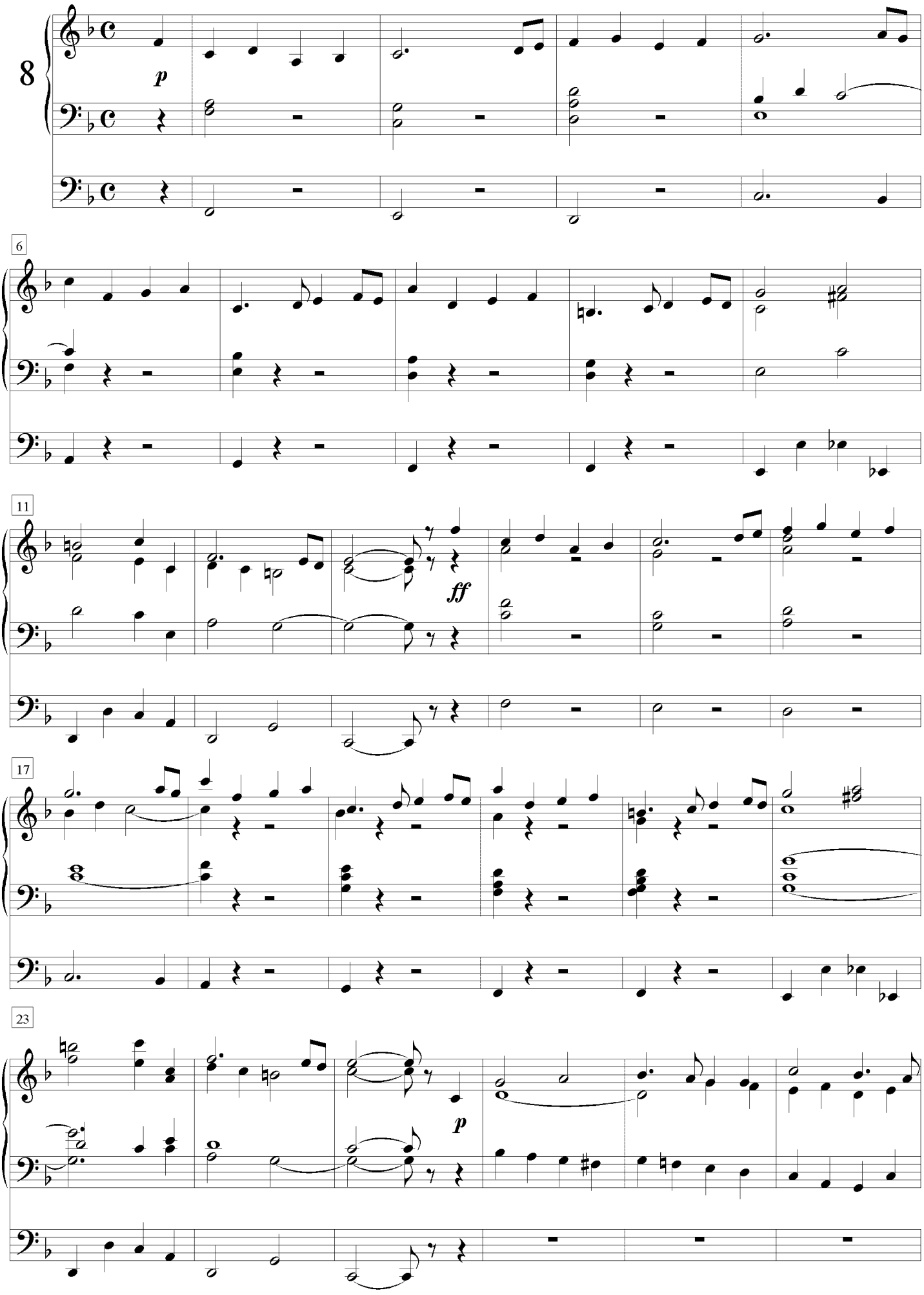

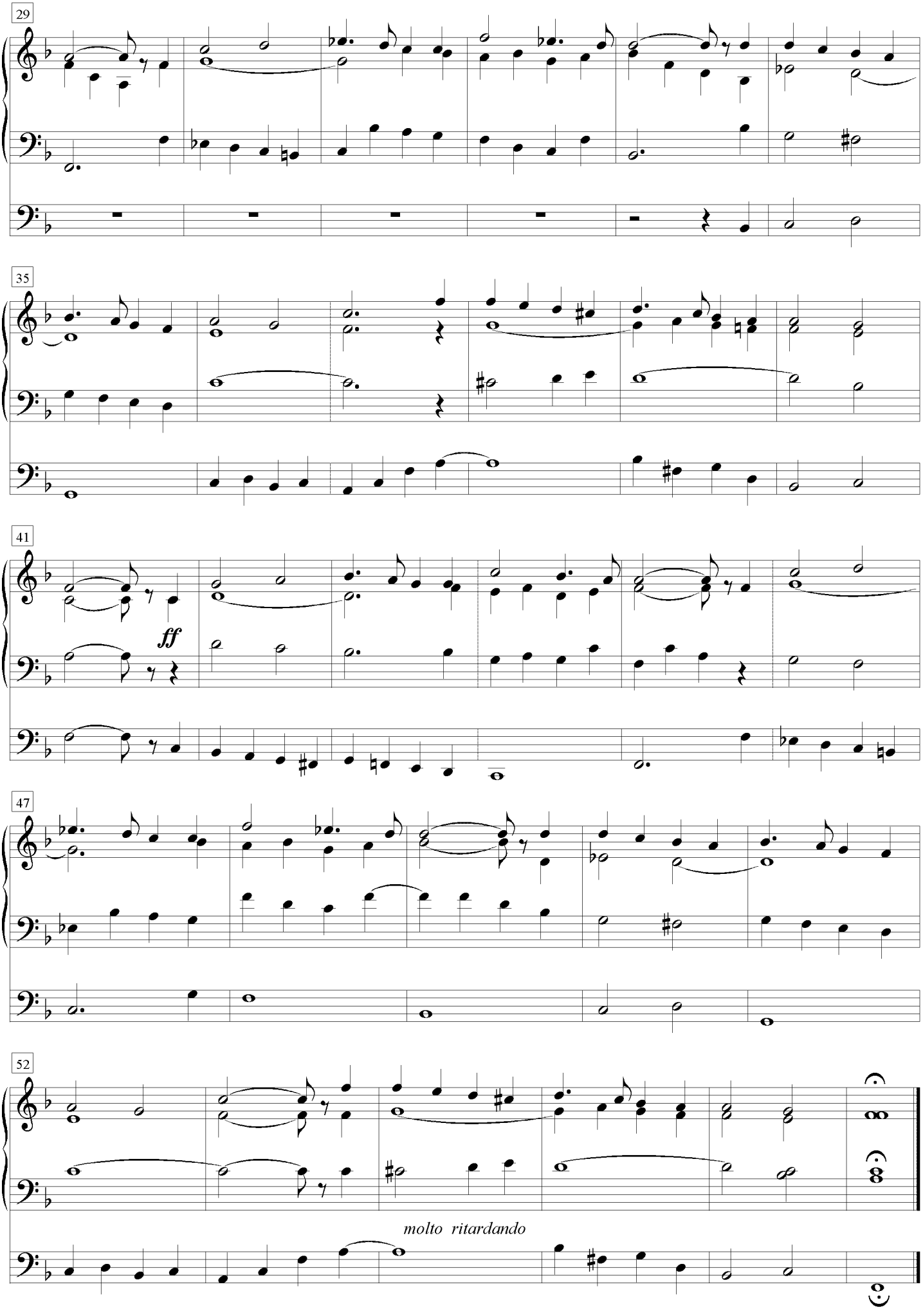
29
35
41
ff
47
52
molto ritardando

Allegro moderato *(Sortie no.3)*

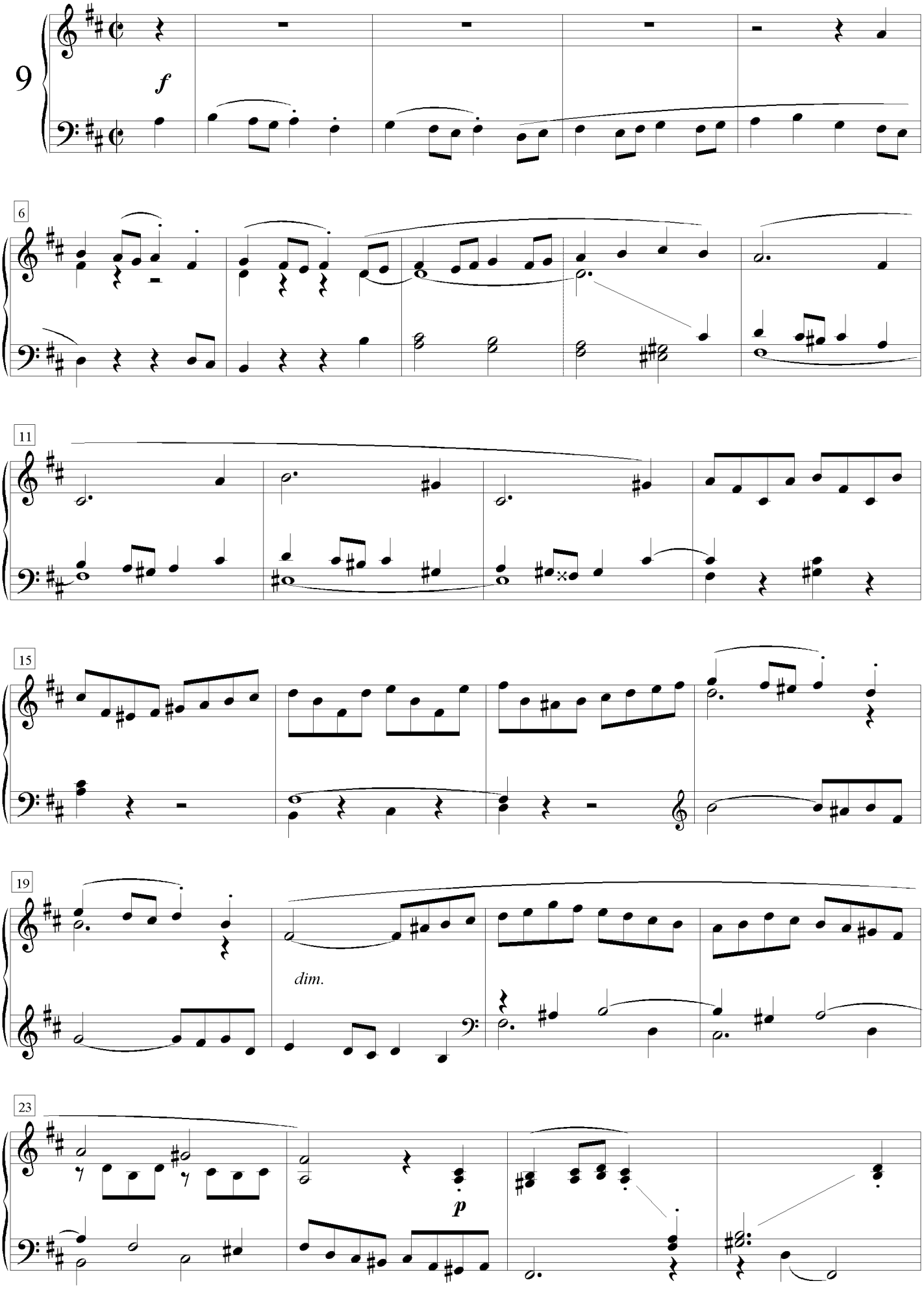

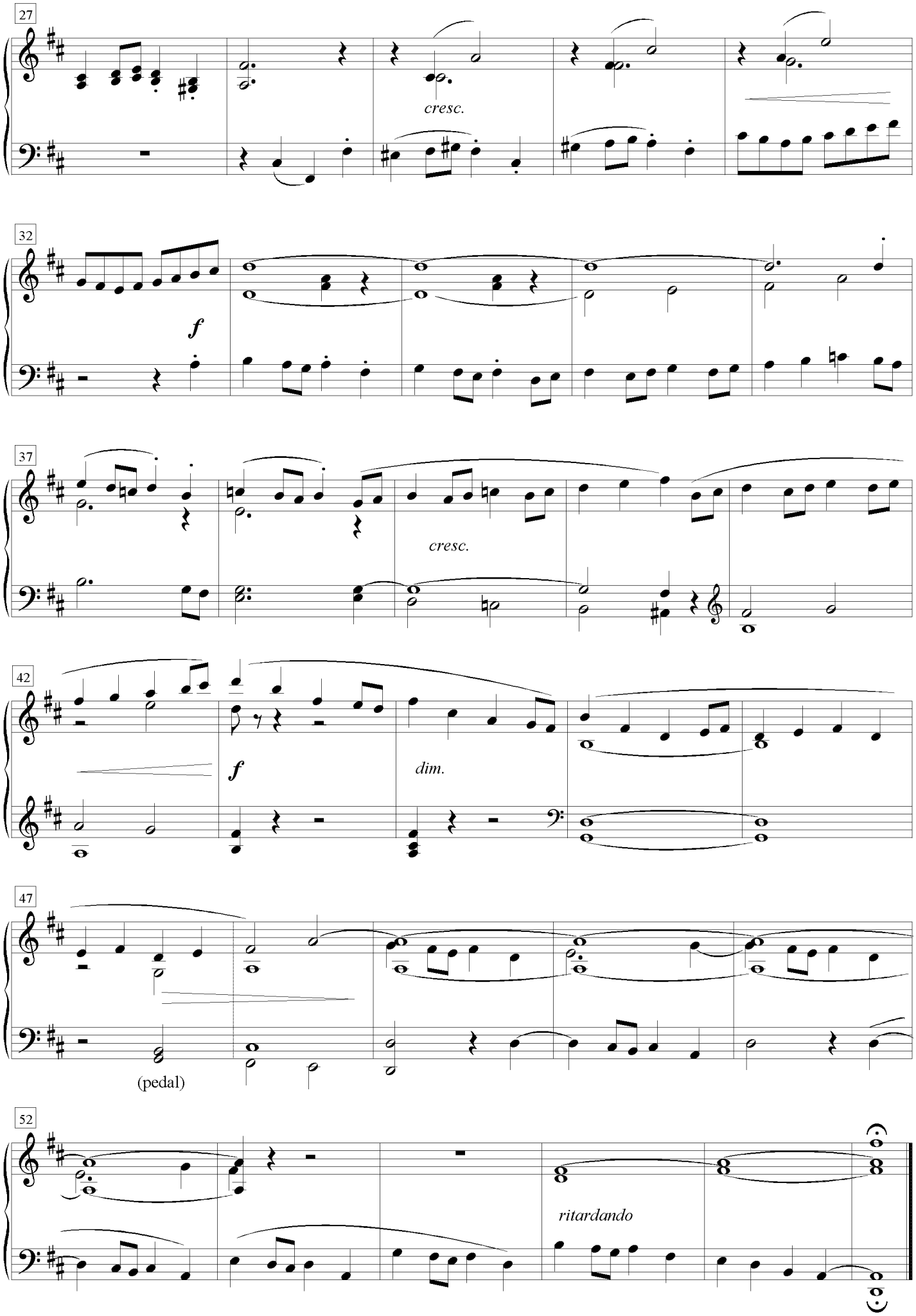
27
cresc.
32
f
37
cresc.
42
f
dim.
47
(pedal)
52
ritardando

(Verset no.13)

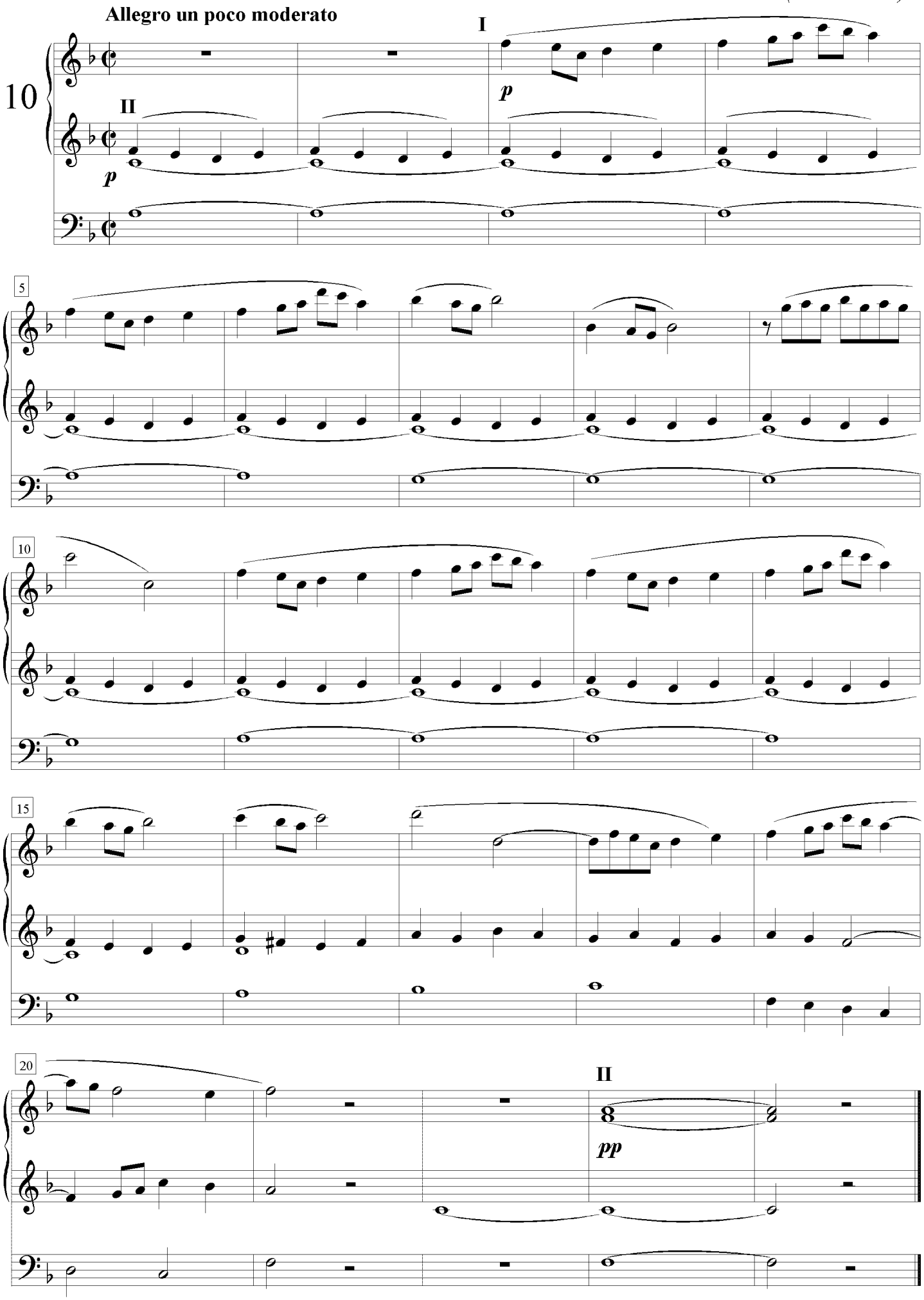

(Sortie no.5)

Allegro deciso

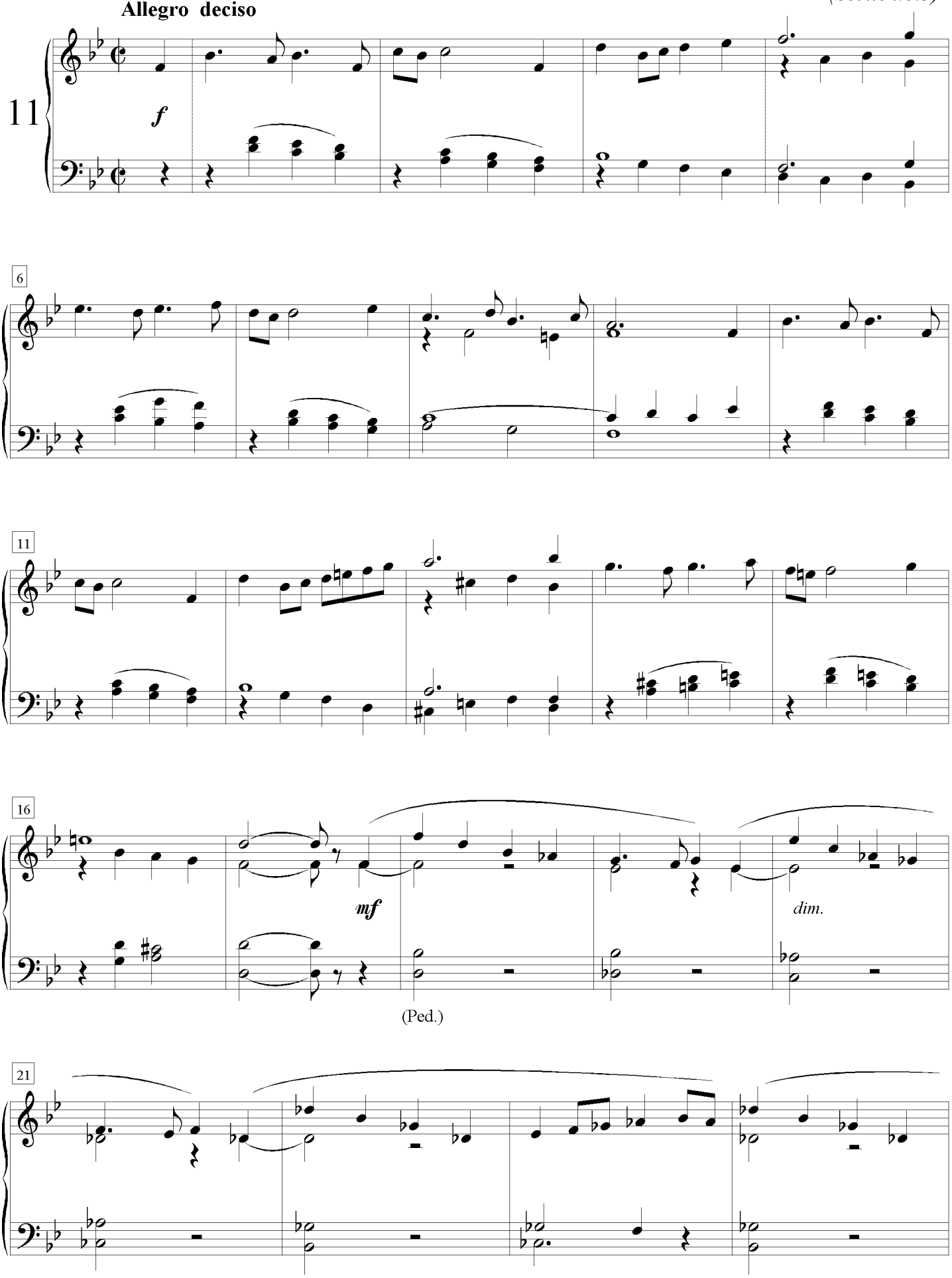

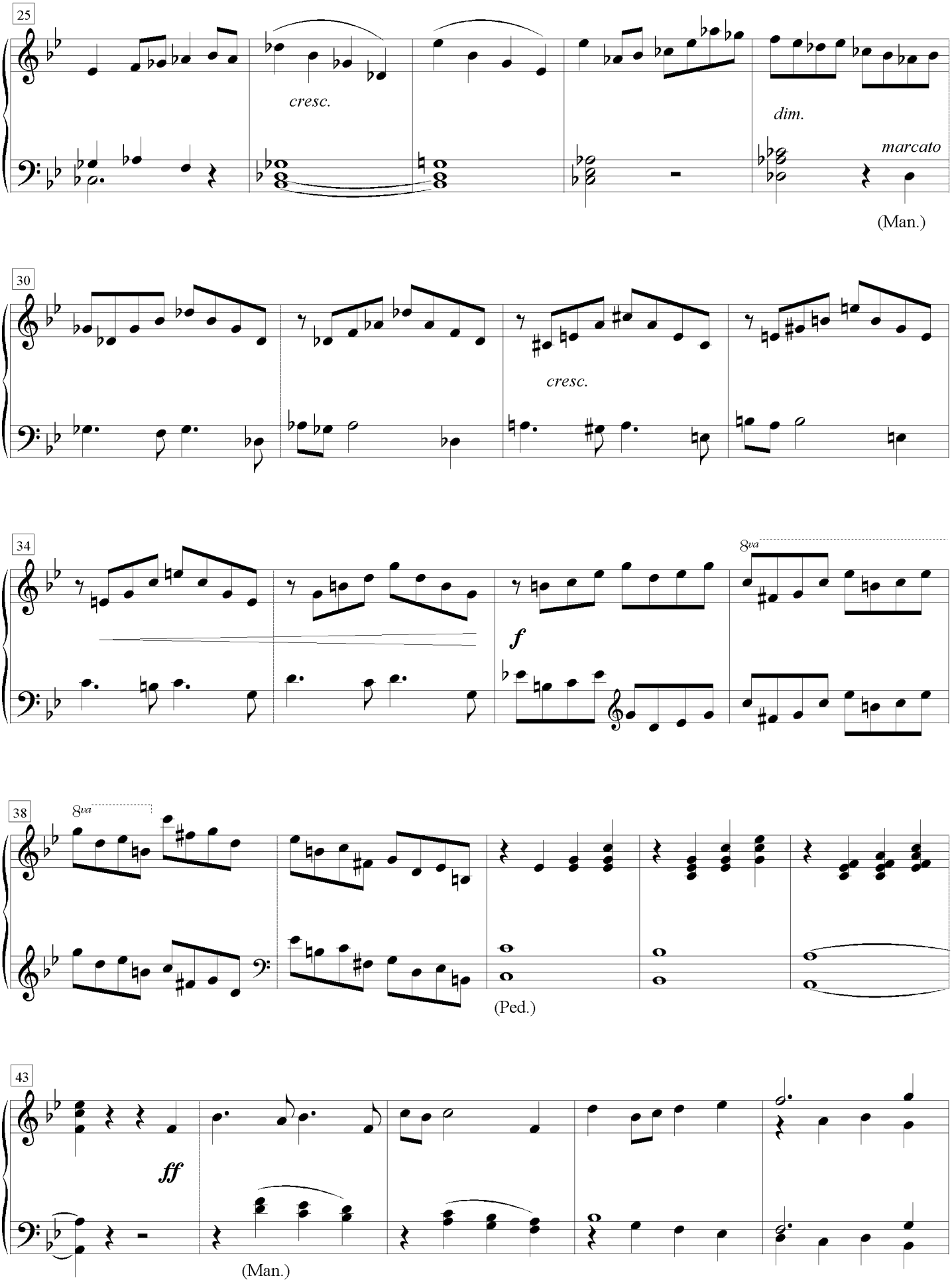
25
cresc.
dim.
marcato
(Man.)
30
cresc.
34
8va
f
38
8va
(Ped.)
43
ff
(Man.)

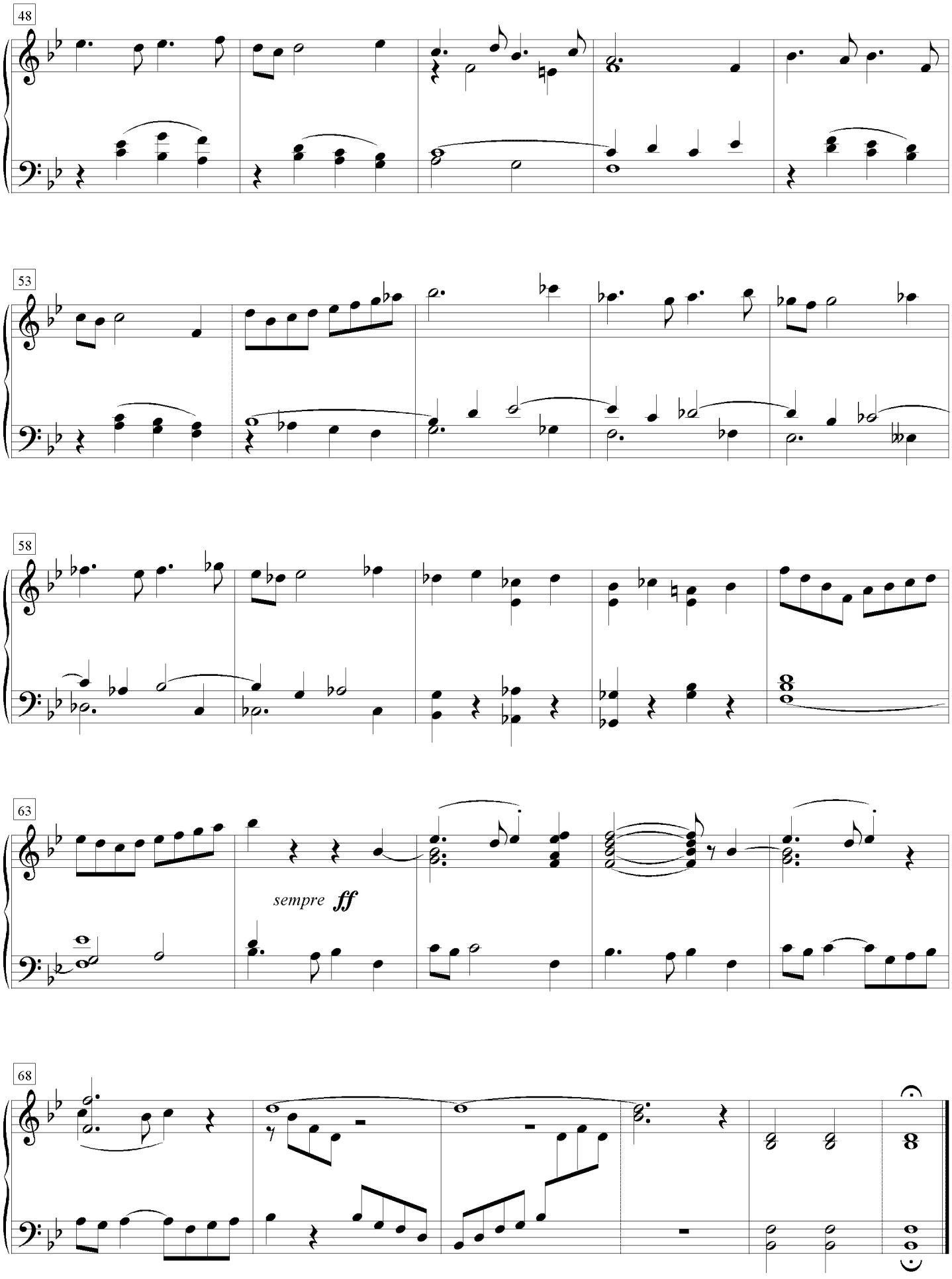
48
53
58
63
sempre ff
68

Largo

(Verset no.1)

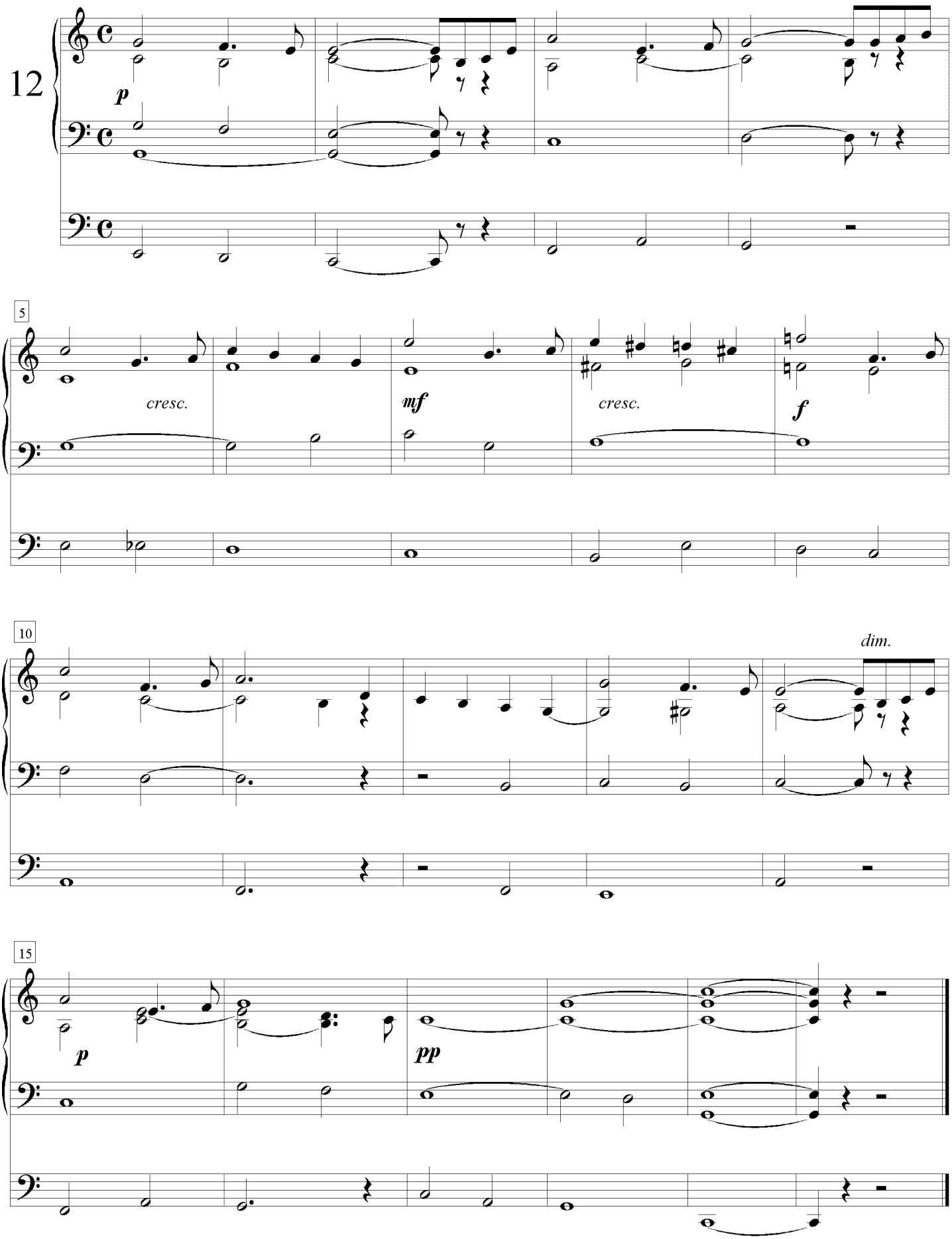

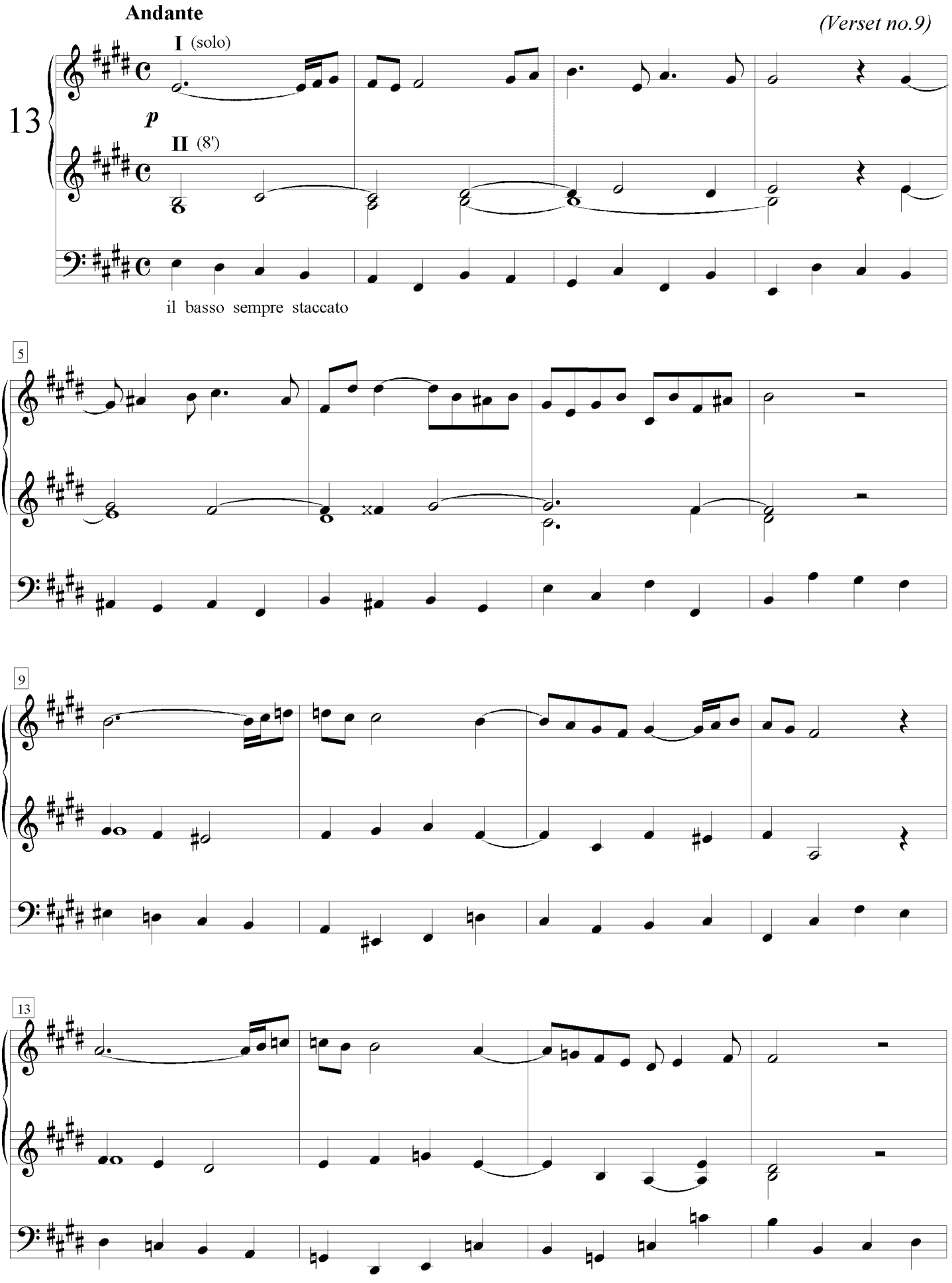
Andante
(Verset no.9)
I (solo)
13
p
II (8')
il basso sempre staccato
5
9
13

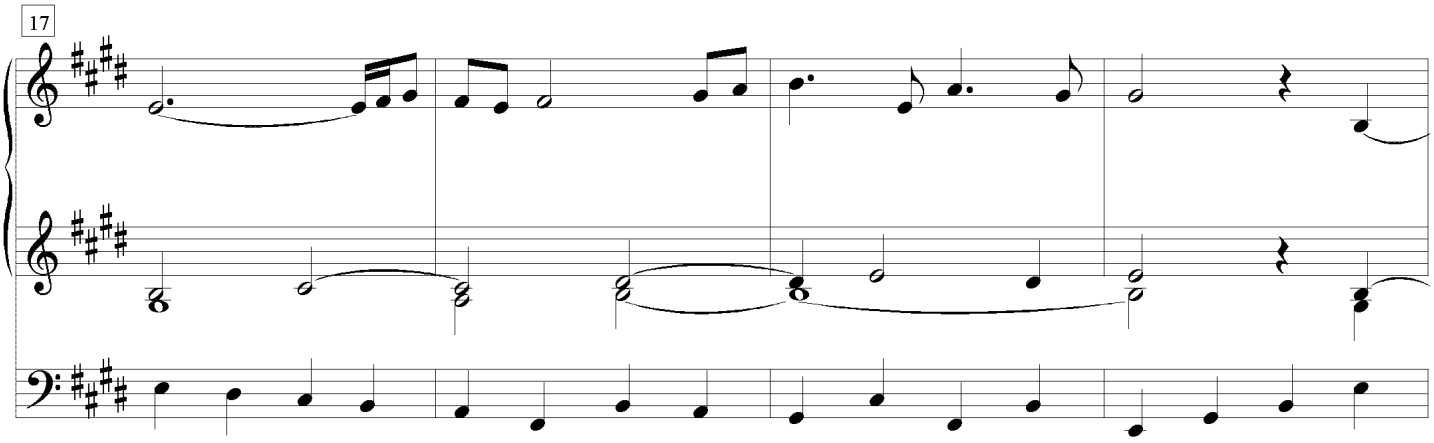

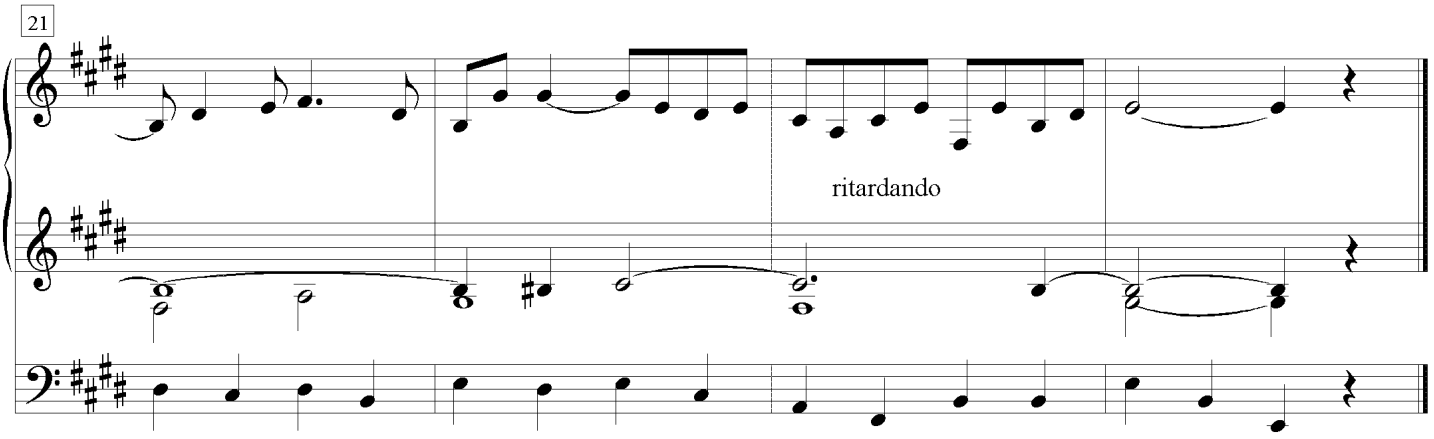

(Verset no.16)

Allegro moderato

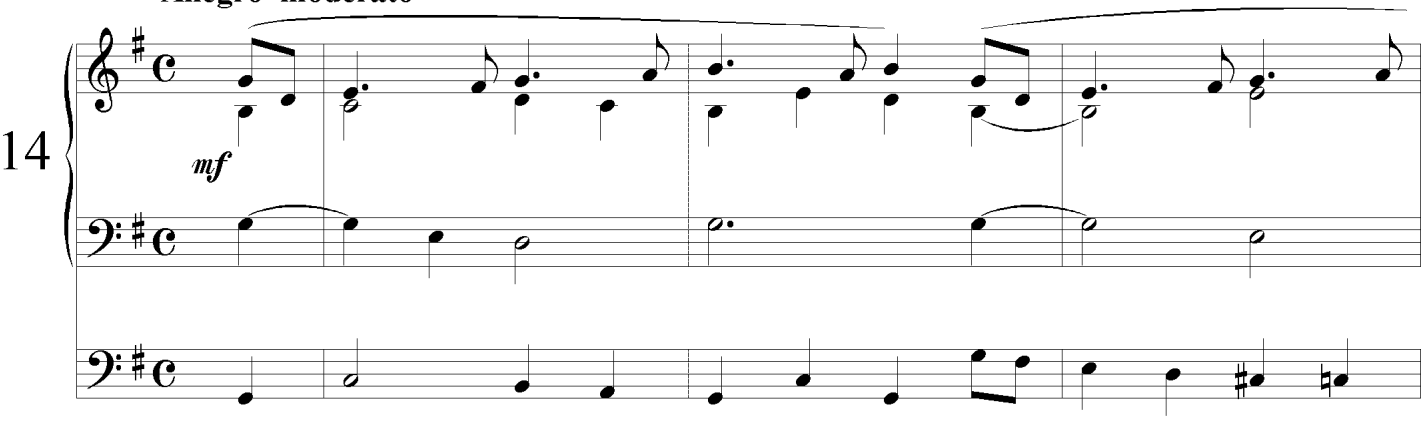

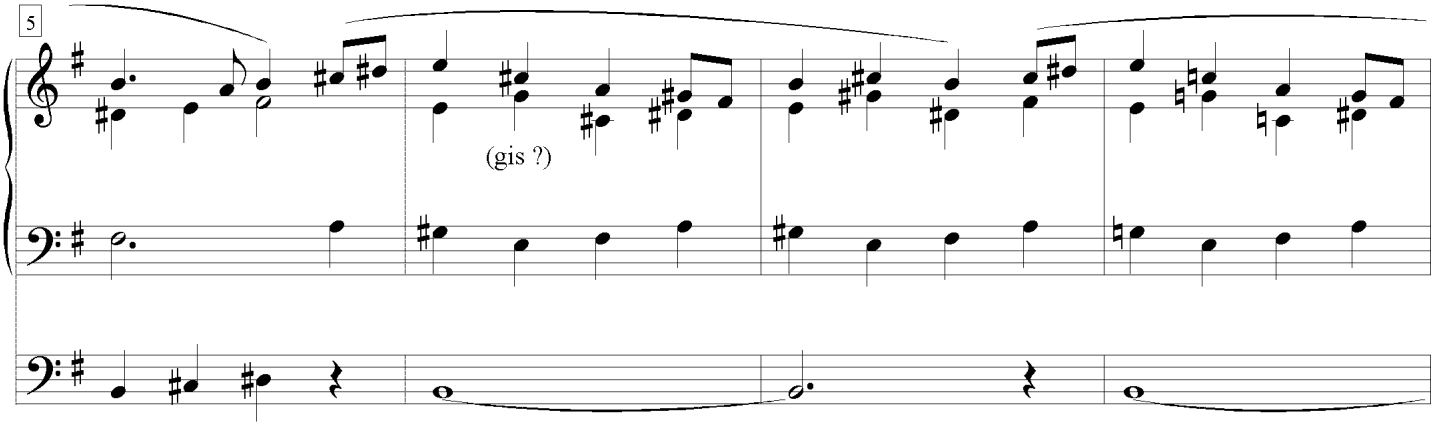

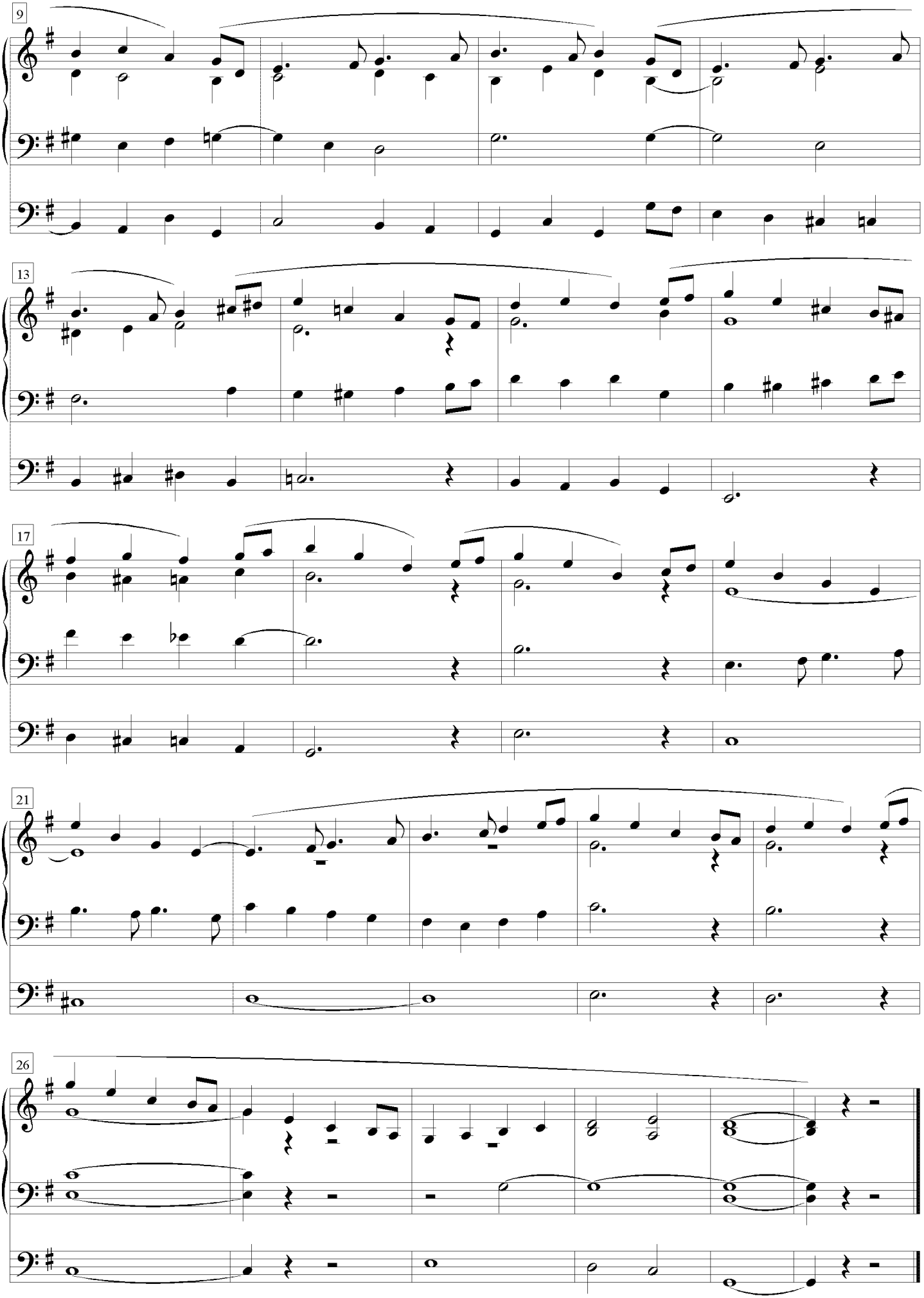
9
13
17
21
26

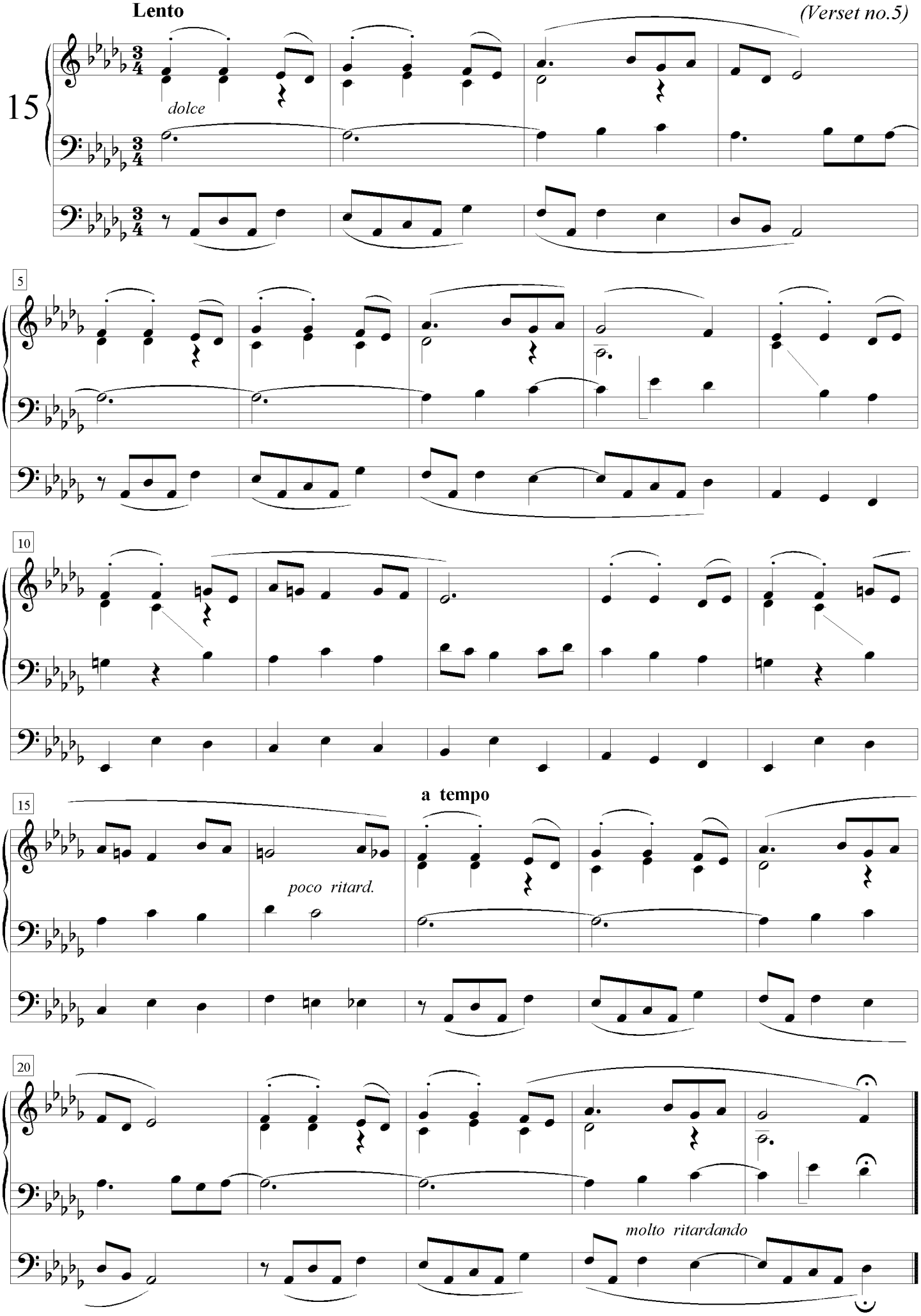
Lento
(Verset no.5)
15
dolce
5
10
15
a tempo
poco ritard.
20
molto ritardando